Silvano Fausti

1

Nad evangeliem podle Lukáše

Porozumět Božímu slovu

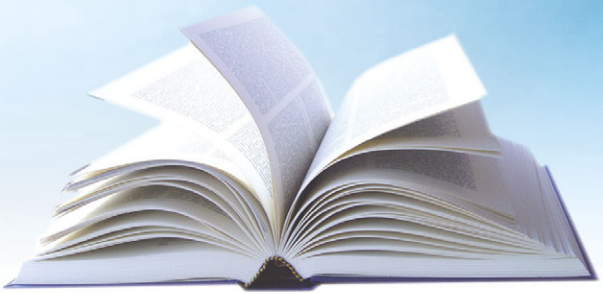

e-knihy

Děkujeme Vám za nákup této e-knihy. Jsme rádi, že můžeme touto cestou přinášet dobré zprávy do světa digitálních médií.

Jestliže se Vám podařilo dokument stáhnout z nějakého webu bez placení, tak si jej, prosím, pořiďte ještě jednou, férově, na našich webových stránkách http://www.paulinky.cz/obchod/E-knihy/. Může se Vám zdát, že je to zbytečné a že chceme na e-knihách vydělávat. I vydání e-knihy nás něco stojí, zejm. autorská práva, překlad a redakční práci. Vaše platby nám tak umožňují vydávání dalších elektronických titulů.

Nakladatelství Paulínky
www.paulinky.cz

Silvano Fausti

Nad evangeliem podle Lukáše

Porozumět Božímu slovu

První díl

Paulínky

© 1994 Centro Editoriale Dehoniano, Bologna -10ª ristampa novembre 2006
Czech edition arranged through the mediation of Eulama Literary Agency

© Nakladatelství PAULÍNKY, 2011
Petrská 9, 110 00 PRAHA 1
Tel.: 222 311 206
E-mail: paulinky@paulinky.cz www.paulinky.cz

ISBN 978-80-7450-025-1 (Tištěná kniha)
ISBN 978-80-7450-318-4 (PDF)
ISBN 978-80-7450-319-1 (ePub)
ISBN 978-80-7450-320-7 (Mobipocket)

OBSAH

Předmluva ke 4. vydání 14

Úvod 17

Metoda, jak se modlit nad textem 24

1. Aby ses mohl přesvědčit o spolehlivosti té nauky,
v které jsi byl vyučen
Lk 1,1-4 27

2. Ohlášení narození Jana Křtitele:
„Má slova se naplní ve svůj čas“
Lk 1,5-25 39

3. „Ať se mi stane podle tvého slova“
Lk 1,26-38 55

4. „Blahoslavená, která jsi uvěřila“
Lk 1,39-45 67

5. Velebí má duše Hospodina
Lk 1,46-56 75

6. Jeho jméno je Jan
Lk 1,57-66 83

7. Pochválen buď Hospodin…
Lk 1,67-80 91

8. Naplnil se jí čas
Lk 2,1-7 103

9. Dnes se vám narodil Spasitel
Lk 2,8-20 112

10. Nyní můžeš, Pane propustit…
Lk 2,21-38 122

11. Musím být v tom, co je mého Otce
Lk 2,39-52 131

12. Co máme dělat?
Lk 3,1-20 141

13. Ty jsi můj milovaný Syn
Lk 3,21-38 157

14. Byl pokoušen: „Jsi-li syn Boží“
Lk 4,1-13 165

15. Dnes se naplnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli
Lk 4,14-30 178

16. V jeho slově byla moc
Lk 4,31-32 187

17. Ježíš mu přísně rozkázal: „Mlč a vyjdi z něho!“
Lk 4,33-37 193

18. Obsluhovala je
Lk 4,38-39 202

19. Musím hlásat radostnou zvěst
Lk 4,40-44 207

20. Nechali všeho a šli za ním
Lk 5,1-11 214

21. Pane, chceš-li, můžeš mě očistit!
Lk 5,12-16 224

22. Člověče, odpouštějí se ti hříchy!
Lk 5,17-26 233

23. Nepřišel jsem povolat k obrácení spravedlivé,
ale hříšníky
Lk 5,27-32 247

24. Tvoji učedníci jedí a pijí
Lk 5,33-39 257

25. Syn člověka je pánem nad sobotou
Lk 6,1-5 267

26. Vztáhni tu ruku! A ruka byla zase v pořádku
Lk 6,6-11 274

27. Vyvolil z nich dvanáct, sestoupil s nimi s hory
a zastavil se na rovině
Lk 6,12-19 282

28. Blahoslavení, vy… běda vám!
Lk 6,20-26 291

29. Milujte své nepřátele
Lk 6,27-31 304

30. Budete syny Nejvyššího
Lk 6,32-35 315

31. Buďte milosrdní
Lk 6,36-38 323

32. Není žák nad učitele
Lk 6,39-42 333

33. Každý strom se pozná po vlastním ovoci
Lk 6,43-45 342

34. Každý kdo moje slova slyší a podle nich jedná
Lk 6,46-49 348

35. Ale řekni slovo, a můj služebník bude uzdraven
Lk 7,1-10 357

36. Mládenče, pravím ti, vstaň!
Lk 7,11-17 367

37. Ty jsi ten, který má přijít, anebo máme čekat jiného?
Lk 7,18-23 377

38. A přece moudrost bude uznána za správnou
ode všech rozumných lidí
Lk 7,24-35 388

39. Jeden věřitel měl dva dlužníky
Lk 7,36-50 396

40. Bylo s ním Dvanáct a některé ženy
Lk 8,1-3 410

41. Přineslo stonásobný užitek
Lk 8,4-8 418

42. Vám je dáno znát tajemství Božího království
Lk 8,9-10 427

43. Semeno je slovo Boží
Lk 8,11-15 432

44. Dávejte tedy pozor, ať dobře posloucháte!
Lk 8,16-18 439

45. Moje matka a moji bratři
Lk 8,19-21 446

46. Kdo to asi je?
Lk 8,22-25 454

47. A ti ho prosili, aby jim nenařizoval odejít do propasti
Lk 8,26-39 464

48. Kdo se mě to dotkl?
Lk 8,40-56 474

49. Poslal je hlásat Boží království a uzdravovat nemocné
Lk 9,1-6 487

50. Kdo je to?
Lk 9,7-9 500

51. Vzal těch pět chlebů, lámal…
Lk 9,10-17 509

52. Boží Mesiáš … Syn člověka
Lk 9,18-22 524

53. Kdo chce jít za mnou…
Lk 9,23-27 534

54. To je můj Syn, toho poslouchejte
Lk 9,28-36 546

55. Poprosil jsem tvé učedníky,
aby ho vyhnali, ale nemohli
Lk 9,37-43a 561

56. Vy si dobře povšimněte těchto mých slov
Lk 9,43b-45 572

57. Začali uvažovat
Lk 9,46-48 583

58. Kdo není proti vám, je s vámi
Lk 9,49-50 595

59. Pevně se rozhodl jít do Jeruzaléma
Lk 9,51-56 607

60. Způsobilý pro Boží království
Lk 9,57-62 617

61. Posílám vás
Lk 10,1-16 629

62. Spíše se radujte, že vaše jména jsou zapsána v nebi
Lk 10,17-20 651

63. Ano, Otče
Lk 10,21-22 661

64. Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte!
Lk 10,23-24 676

65. Miluj
Lk 10,25-28 683

66. A kdo je můj bližní?
Lk 10,29-37 693

67. Posadila se Pánu k nohám a poslouchala jeho řeč
Lk 10,38-42 710

68. Otče
Lk 11,1-4 722

69. Pro jeho neodbytnost mu dá všechno, co potřebuje
Lk 11,5-8 737

70. Nebeský Otec dá Ducha svatého těm, kdo ho prosí
Lk 11,9-13 745

71. Přišlo k vám Boží království
Lk 11,14-26 754

72. Blahoslavení ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho
Lk 11,27-28 764

73. Znamení Jonášovo
Lk 11,29-32 769

74. Hleď tedy, ať to světlo, které je v tobě, není temnotou
Lk 11,33-36 776

75. Běda vám! Toto pokolení stihne pomsta
Lk 11,37-54 784

Použité české překlady 796

PŘEDMLUVA KE 4. VYDÁNÍ

Tato kniha vznikla v jezuitské komunitě, která žije na jedné usedlosti na předměstí Milána (Villapizzone) a věnuje se službě Slova ve spolupráci s širším společenstvím rodin otevřených problémům lidí na okraji společnosti. Je plodem vykládání evangelia pro prosté lidi, kteří touží poznávat a milovat Pána.

Je to četba, která usiluje ve vztahu k textu o prostotu, která nebude předstíraná nebo umělá: je to láskyplné pročítání, kterému jde o poznání skrze pozornou a uctivou nenucenost.

Každé Pánovo slovo je tajemství. Je jako okno, z kterého on sám vyhlašuje, jak vášnivě tě miluje. A když už si myslíš, že jsi pochopil jeho smysl, poznal jsi zatím jen to okno. Chceš-li pochopit, co ti opravdu říká, musíš si kleknout a v klanění čekat. A každé jeho slovo je touha tě obdarovat.

Předpokládaným adresátem tohoto daru je čtenář. Ten je osobně zván, aby o něm uvažoval, toužil po něm, chtěl ho a prosil o něj, aby ho mohl dostat.

Zamýšlel jsem toto dílo, které nejprve vyšlo anonymně ve dvou svazcích, předložit nyní v novém vydání s přepracovanou zejména první částí a celé redakčně upravené a z praktických důvodů uspořádané v jednom svazku.

K původnímu uspořádání předchozího komentáře jsem přidal nezbytné poznámky k rozjímání o textu.

Proto je nyní každá kapitola rozdělena do čtyř částí.

Evangelní *text*, který nám sděluje, o čem máme uvažovat, je na začátku, mimo uvedené rozdělení. Není to hotový překlad, ale kalk z originálního textu.[1] I když se někdy jeví poněkud drsný, jeho výhodou je, že nám může dát ochutnat originál, i když si dáváme půst od řečtiny. Místy nechá problesknout epickou velkolepost, která je příznačná pro lidové vyprávění, ojediněle i poetickou působivost. Místo „čtení" je lépe si ho „říkat". Nevznikl vlastně jako psaný text, ale jako napsané vyprávění.

Následují čtyři části, které mají napomoci souhrnnému a analytickému pochopení každého úryvku a uvést jím živenou modlitbu a následnou reflexi.

1. *Poselství v kontextu* pojednává souhrnně o skutečnosti, kterou se zabývá text z hlediska bezprostředního a širšího kontextu, jak v rámci Lukášova díla, tak se stálým zřetelem na odvolávky a narážky na Starý zákon.

2. *Četba textu* postupuje analyticky verš po verši, někdy slovo po slovu. Důležité je stálé sepětí s textem, který je jako skořápka obsahující mandli. Je to pomalé a plné čtení, asi jako v patristické době. Mělo by čtenáři pomoci pozvolně asimilovat Slovo a každý si ho pak může podle vlastní chuti rozšířit o svou úvahu a kontemplaci.

---

1 V českém překladu přetiskujeme text evangelia, který je běžný v katolické liturgii a byl vydán samostatně: *Nový zákon.* Text užívaný v českých liturgických knihách přeložený z řečtiny se stálým zřetelem k Nové vulgátě (přeložil Václav Bogner se spolupracovníky), Kostelní Vydří, Karmelitánské nakladatelství 2003.

3. *Od textu k modlitbě* – sem máme dospět, aby v nás Slovo nezanechalo jen neplodné poznání, ale stalo se životem. Uprostřed mezi slovy a skutky je Duch, který působí i to, co je nemožné (Lk 1,37), a my ho bezpochyby obdržíme v modlitbě (Lk 11,9-13).

V úvodu uvádíme metodu, jak se modlit. Je doslova převzatá z knihy *Nad evangeliem podle Marka* (Praha 2007, str. 8–9). V tomto vydání ji lze nalézt také na str. 846-847. Nebudeme tyto pokyny opakovat pokaždé znovu, ale v každém úryvku je uvedeme zkráceně a výslovně zdůrazníme jen zvláštní prvky. Pokaždé je ale důležité ověřit si, zda jsme se jimi řídili. Tato metoda vede postupně ke spontánnosti, a tak usnadňuje cestu, i když se na začátku může zdát velmi obtížná.

4. *Texty k prohloubení* na konci každé kapitoly poslouží těm, kdo chtějí jít v daném tématu ještě hlouběji, a to jak studiem, tak v modlitbě.

Doufám, že toto vydání bude pomůckou každému, kdo touží vejít do hodovní síně. Moudrost zve všechny lidi. Klíč nedostane jen ten, kdo sám nevchází a druhým brání vejít (Lk 11,52).

Zcela zvláštní poděkování patří mému spolubratru P. Filippu Clericimu SJ, který se mnou připravoval a prováděl četbu evangelia zde přepsanou. Díky z celého srdce si zaslouží Franca Montagnová, Marga Ortuaniová, Gigi Tagliabue a Luca Crippa za jejich cennou spolupráci při psaní a opravách textu.

V Miláně, o svátku sv. Lukáše 18. 10. 1993

ÚVOD

Tradice říká, že Lukáš byl *malířem a lékařem*. Ve skutečnosti je ikonopiscem Ježíše, který je Boží slávou a spásou člověka.

Každý autor bydlí v některé části své knihy a z ní se na všechno dívá; je to jakýsi jeho podpis. Náš autor bydlí v touze, kterou vyvolávají tato Ježíšova slova: „Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte" (10,23). Ta také zaznívá v bolu dvou učedníků, kteří jdou do Emauz, a zklamaně konstatují: „Jeho však neviděli" (24,24).

Lukáš žije touhou poutníka; chce kontemplovat světlo té tváře, před kterou se člověk cítí doma, protože jen tam nachází sebe sama a jen tam zrcadlí toho, jehož je obrazem a podobou.

Slova „Blahoslavení ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho" (11,28; srov. 8,21) ukazují cestu, na níž přichází tato touha k naplnění.

Lukášova identita je tedy dynamická. On je *homo viator*,[1] zcela upřený k cíli. Staví před sebe a před celou církev blaženost Marie, která počala Slovo věčného Boha a pomáhala mu růst (11,27). Je to blaženost té, která vírou v Slovo (1,45) dává na této zemi tělo Synu Nejvyššího, čímž on se stává jejím synem. Ale

1 Člověk – poutník.

toto Slovo, které posloucháš, počneš, chráníš ho a rodíš, má moc dát se ti slyšet, počnout tě, působit v tobě růst a rodit v tobě nový život. A tak dochází k něčemu nepředstavitelnému, co přesahuje všechny touhy, že mezi Bohem a člověkem vzniká láska na stejné rovině, která působí mezi nimi jednotu. A to proto, že každý se stává tím slovem, které poslouchá.

Lukáš chce skrze naslouchání slovu proměnit věřícímu rysy jeho tváře v tvář toho, v kterého uvěřil. Je to tvář Ježíše, Božího slova, které zjevilo na své tváři tvář Otce a tvář naši, tvář synů a jeho bratří.

Dante označuje Lukáše „scriba mansuetudinis Christi".[2] Ano, jeho evangelium je evangelium milosrdenství. „Buďte milosrdní, jako je milosrdný váš Otec" (6,36) – to je téma celého jeho díla, které zní a obměňuje se ve všech Ježíšových skutcích a slovech. On žije a zpívá o bláznivé lásce Boha, který se zamiloval do člověka, svého tvora. Tato láska, princip jeho života coby Otcova Syna, se stává pro všechny bratry pramenem nové existence, která přemáhá každé zlo.

Lukáš ke svému evangeliu připojuje *Skutky apoštolů*: rysům Ježíšovy synovské tváře odpovídají zvláštní rysy tváří jeho učedníků. Člověk se v poslušnosti Ježíši, Otcovu slovu, stává jako on, Otcův syn. Proto Skutky apoštolů, které vyprávějí o tom, co konali a říkali apoštolové, jsou dobrým interpretačním kritériem evangelia, které vypráví o tom, co dělal a učil Ježíš (Sk 1,1).

Lukášovo evangelium se představuje jako velká *katecheze*, která začíná od touhy vidět Pána a ukazuje cestu k jejímu završení skrze poslouchání jeho slova.

---

2 Písař Kristova milosrdenství.

První část evangelia je tedy *katecheze o poslouchání* (1,1 – 9,50). Slovo je semeno. Když bylo skrze hlásání zaseto, vchází do sluchu, zakoření se v srdci, roste ustavičným „vzpomínáním" a stává se chlebem a dává sílu k pouti do Jeruzaléma.

Druhá část je *katecheze o vidění* (9,51 – 24,43), která rýsuje tvář toho, který koná „svatou pouť" (Žl 84,6), a vrcholí v „*theorii*" Spravedlivého, ukřižovaného kvůli jeho milosrdenství. To je křesťanská teorie; je to jediné místo, kde Nový zákon užívá toto slovo (23,48)! Tam kontemplujeme slávu: lásku Boha, solidárního s námi zločinci, která nás znovu uvádí do ztraceného ráje (23,40-43).

Ta touha slyšet a vidět, kterou má Lukáš – ano, slyšet, aby pak mohl vidět! – je pochopitelná, když uvážíme, že ani on, ani jeho čtenáři Pána nikdy neviděli. A přesto ho milují (1 Petr 1,8)! A tak třebaže si nečiní marné iluze o jeho blízkém příchodu, volají k němu: „*Marana tha*, Pane, přijď!" (1 Kor 16,22); a v tom je smysl jejich života. Ideálně patří k naší generaci, která už není pod přímým vlivem generace první, ale také ví, že není ta poslední. Žijí v tomto cizím světě a teskní v něm po Pánu. Chápou, že aby ho mohli vidět, musí namáhavě přetvořit svou tvář tím, že setřou všechny rozdíly, kterými se liší od něho, Otcova Syna, jemuž se všichni jeho bratři odcizili. Jeho návrat se uskutečňuje na naší cestě, po které kráčíme jako učedníci, poslouchající a zvěstující jeho slovo. On se stále mezi nás vrací a připojuje se k nám stejným způsobem, jak od nás odešel (srov. Sk 1,11). Návrat Syna je nyní naše cesta, kterou jdeme jako bratři k Otci.

Otcovo království se „už" uskutečnilo v Ježíšově příběhu a uskutečňuje se „dnes" v nás, kdo posloucháme jeho slovo (4,21). Ono nás přibližuje k němu a činí nás současníky toho, který nám uprostřed naší bídy nabízí svou blízkost, která nás

zachraňuje. Všem lidem otvírá toto království hlásání Slova, takže „včerejšek" tohoto světa se stává vládou toho, který je, který byl a který bude navěky, Syna Otcovy lásky, kterou on daroval všem svým bratřím.

Lukáš je právem považován za evangelistu – *historika*. Citlivě dělí čas na minulost, přítomnost a budoucnost a dobře zná vzájemné vztahy mezi těmito obdobími. Ví, jak milovaná vzpomínka vplývá do zamýšleného plánu a stává se zde a nyní skutečností, která je schopna přetvářet svět. Klíčem k četbě celosvětových dějin jsou pro něj Ježíšovy události, „střed času", vzpomínky, které je třeba předat všem, aby z nich mohli žít. V něm se naplňuje jak minulost založená na zaslíbeních Izraeli, tak budoucnost spásy, která je otevřena celému lidstvu. Toto naplnění se dnes uskutečňuje skrze víru. Ten, kdo popřeje jeho slovu sluchu, se k němu připojí na cestě poslušnosti Otci. A tak se jeho dějiny odvíjejí současně s každou epochou a stávají se dějinami každého věřícího, který je prožívá ve své době.

Lukáš je dějepisec *spásy*. Ve zkaženém světě, který se zjevně stále rychleji řítí do propasti, překládá milosrdenství Boha, který je ve svém Synu solidární s každým ze svých dětí. Aby se nikdo z nich neztratil, on sám se zmařil, aby se mohl setkat se všemi a dovést je do Otcova domu. A nyní Otec zve všechny na oslavu návratu ztraceného syna, a to i ty, kteří si nepřipouštějí, že se kdy ztratili!

Lukáš se dále velmi pozorně zabývá těmi problémy, které zaměstnávají také nás: co to znamená, že nás Kristus spasil, a jakou spásu nám to přinesl, když stále ještě vidíme mezi námi a okolo nás tolik zla? Proč se zdá, že dějiny běží tak jako předtím? Proč je tu ještě zlo a proč se zdá, že vládne nad světem? Jaký je smysl přítomné doby a věcí – krásných a dobrých, ošklivých

a zlých – vzhledem ke konečné budoucnosti člověka? Jaká je tato budoucnost, smysl dějin: je to skončení všeho, nebo završení?

Lukáš tyto problémy, které se týkají minulosti a budoucnosti, spojuje s jejich dopadem na přítomnost: křesťan je povolán k odpovědnosti za to, aby žil „dnes", v tomto nemocném světě, tu spásu, která nám už byla darována a která je „pro všechny" (2,10n).

Proto je vpravdě *katolický*, tedy všeobecný. Bůh je Otec všech a nemá žádné děti navíc, které by mohl zavrhnout nebo kterými by mohl plýtvat. Kdo zná Otcovo srdce, nemůže nemilovat každého člověka jako bratra, protože každý bratrem skutečně je. Kdo vylučuje jen jediného, ignoruje Otce a jeho lásku. Pro Lukáše je Ježíš ten, kdo uskutečňuje sabatický rok (srov. 4,18n). A církev po něm bude konat totéž (srov. Sk 2,42-58; 4,32-35). Sabatický rok, který je nezbytnou podmínkou pro to, aby se dalo bydlet v zemi, znamená, že se Boží otcovství žije konkrétně v lidském bratrství (Lv 25). Ježíš v každém pokolení uskutečňuje čisté a silné období počátků, v kterém Otec dává darem dědictví, které slíbil všem svým dětem; nikdo z nich není vyloučen. Ty méně obdarované a poslední je třeba považovat za své bratry stejně jako ty první, jinak nejsme syny.

A Lukášovo evangelium je konečně také *misionářské*. Otec poslal Syna, který přišel, aby se setkal se všemi zbloudilými bratry. Kdo se jednou vrátí ke svému synovství, je tím současně poslán k druhým lidem. To není proselytismus za účelem posilování moci a prestiže společenství! Kdo zná srdce Otce, který ztratil Syna kvůli svému ztracenému synu, ten se sám zmaří pro své ztracené bratry. Spása znamená takto se zmařit v evangelním smyslu (9,24)! Vztah církve a světa není vzájemná odloučenost kvůli jinakosti, ale vyznačuje se misií v bratrské solidaritě. Spása

neznamená vzdálit se ze světa, ale vstoupit do něj s krajní sympatií a nést jeho zlo, až mě úplně zničí. A tak nad ním zvítězím, protože zlo je sobectví, které odděluje bratry od Otce a jedny od druhých. Svět je už celý spasen Otcovou láskou k jeho Synu, který se ztratil a byl nalezen. Ale je zachráněn jen tehdy, když tuto lásku pozná a může na ni svobodně odpovídat. Chuďas, který zdědí deset tisíc miliard, zemře stejně hlady, pokud o tom neví a peníze nepoužije.

Samaritána, který byl uzdraven z malomocenství a vrací se poděkovat, se Ježíš zeptá: „Nebylo jich očištěno deset? Kde je těch devět?“ (17,17). Deset je číslo komunity Božích dětí, která zahrnuje všechny bratry, všechny, které Otec miluje. Po bližním se vyžaduje počet za vzdáleného bratra. Ten, kdo neodpoví, zabíjí se svým bratrstvím i otcovství Boží. Je jako Kain, který říká: „Copak jsem já strážcem svého bratra?“ (srov. Gn 4,9).

Misionářský ráz je u Lukáše vyjádřen v „cestě do Jeruzaléma“, která se ve Skutcích apoštolů stává cestou z Jeruzaléma až do končin země. Ta první je teologická cesta Ježíše, který se vypravil naproti všem lidem, aby je znovu přivedl do Otcova domu. Ta druhá je cesta apoštolů, která končí s Pavlem, učitelem *agapé* – lásky, přijímající všechny lidi (Sk 28,30n) do domu, který Ježíš otevřel i v těch nejvzdálenějších místech.

Poslání Ježíšovo i učedníkovo je poslání *samaritána* (10,29--37). Ten je vyloučen od ostatních, protože se obtěžkal vším vyloučením. Jeho cesta nutně vede skrze chudobu, ponížení a pokoru Syna člověka, který se vydává lidem do rukou. Tak přemáhá sobectví, které rozděluje bratry a které se projevuje ve vlastnění, moci a ve vědomí, že člověk něco znamená. Ale jen tak se zjevila moudrost Otce, který je láska. Proto každá misie církve se děje v chudobě, ponížení a pokoře (srov. 9,1nn; 10,1nn), jako misie

jejího ukřižovaného Pána. Učedníci se tvrdošíjně brání pochopit to (9,44n). A tak to ustavičně opakuje i vzkříšený Pán (24,22). V této otázce bude nutné nejen otvírat a vysvětlovat učedníkům Písmo, ale také přizpůsobovat a otvírat Písmu jejich chápavost (24,45).

Lukáš velice zdůrazňuje *modlitbu*. Ona je Ježíšovým darem, který přivádí v našem srdci a ve světě k rozkvětu a růstu Boží otcovství, Synovu radost a bratrský pokoj. Ona působí, že v nás přebývá Duch Svatý, láska Syna a Otce, jejich dýchání, a otvírá nás plodnému naslouchání Slova a nutí nás k jeho hlásání (Sk 1,8).

Lukáš – jak nás zpravuje v 1,1 – má *prameny*, které užívá pečlivě a s umem. Vedle Marka a dalších zdrojů, které má společné s Matoušem, zná a užívá ještě svých vlastních.

Jeho *styl* prozrazuje citlivou a vzdělanou osobnost, značně vytříbenou a vědomě používající výrazových prostředků, které má k dispozici. Z novozákonních autorů nejvíc používá narážek na Starý zákon; ale koná to lehkým a neostrým způsobem, místy jen emotivními náznaky. Skoro každý verš, byť jen náznakem jediného slova, má moc rozeznít jemným a harmonickým způsobem ta témata, která jsou velmi drahá Izraeli a která jsou schopně rozechvat také srdce každého člověka. Lukáš tak nenuceně vytváří dílo, které je skutečně velice jemným prostředek komunikace a inkulturace v tom smyslu, že uvádí Izraele mezi pohany a pohany do společenství Izraele.

Lukáš se obrací na čtenáře z pohanství, který už uvěřil a který chce stále hlouběji poznávat milovanou tvář svého Pána a Spasitele Ježíše. A na konec nechává radostné překvapení, že ho objeví jako tvář, která je současně tváří jeho, protože skrze naslouchání se proměnila v Ježíšův obraz.

METODA, JAK SE MODLIT NAD TEXTEM

Vstupuji do modlitby

Nacházím pokoj

- na okamžik se ztiším
- pomalu dýchám
- uvědomuji si, že se setkám s Pánem
- prosím o odpuštění toho, co jsem spáchal zlého
- odpouštím ze srdce těm, kdo mi ublížili

Vstupuji do Boží přítomnosti

- konám znamení kříže
- po dobu modlitby *Otče náš* pozoruji, jak se na mě dívá Bůh
- začínám modlitbu na kolenou nebo v jiném postoji, který mi lépe prospívá
- v Ježíšově jménu prosím Otce o Ducha Svatého,
  aby moje touhy a má vůle
  můj rozum a má paměť
  byla zaměřena jen k jeho chvále a službě

Soustředím se

Představuji si místo, kde se odehrává scéna, o které mám rozjímat

Prosím Pána o to, co chci

To je dar, který mi má přinést příslušný evangelní úryvek: odpovídá tomu, co Ježíš v tom úryvku dělá nebo říká

Rozjímám a nazírám scénu

Zvolna, bod po bodu, čtu text

s vědomím, že za každým slovem je tu Pán, který ke mně promlouvá,

a užívá k tomu

- mé paměti, abych si vzpomínal
- mého rozumu, abych věci chápal a aplikoval je na svůj život
- mé vůle, abych toužil, prosil, děkoval, miloval a klaněl se

Nemusím spěchat: nemusím dělat všechno
důležité je cítit a zakoušet vnitřně
zastavím se tam, kde nacházím plody, inspiraci, pokoj a útěchu
když skončím s uvažováním, budu mít větší úctu,
když začnu s Pánem mluvit přímo

Uzavírám

rozhovor s Pánem tak, jako mluví přítel s přítelem o tom, o čem jsem rozjímal

Uzavírám modlitbou *Otče náš*

Pomalu odcházím od modlitby

Když jsem modlitbu skončil, uvažuji krátce o tom, co se v ní dělo, podle těchto otázek:

- dařilo se mi držet se metody?
- měl jsem nějaké potíže? proč?
- jaké plody jsem získal nebo jaká duchovní hnutí jsem měl?

1. ABY SES MOHL PŘESVĚDČIT O SPOLEHLIVOSTI TÉ NAUKY, V KTERÉ JSI BYL VYUČEN

Lk 1,1-4

1 Už mnoho (lidí) se pokusilo sepsat vypravování
o událostech, které se dovršily mezi námi,
2 jak nám je odevzdali ti, kdo byli od počátku očitými
svědky a služebníky slova.
3 A tak, když jsem všechno od začátku důkladně
prozkoumal, rozhodl jsem se i já, že to pro tebe, vážený
Teofile, uspořádaně vypíšu,
4 aby ses tak mohl přesvědčit o spolehlivosti té nauky,
v které jsi byl vyučen.

1. Poselství v kontextu

Lukášovo evangelium se obrací na křesťany třetí generace, kteří pocházejí z pohanství. Od Krista mají určitý odstup časový i místní, protože ho neviděli, když sám přišel, ani už neznali jeho očité svědky. A kromě toho se zdá, že jeho druhý příchod je více vzdálený, než by si touha po něm a netrpělivost přály věřit. Proto je třeba dát naléhavě odpovědi na dvě otázky: Jak přistupovat k minulosti, která se stále víc vzdaluje, a jak přistupovat k budoucnosti, která se stále oddaluje? Jinak řečeno: Jaký

význam má jeho příchod na tuto zemi a jaký smysl má jeho druhý příchod? Čím je „dnes" významná vzpomínka na všechny ty události vzhledem k zítřejší spáse? Co má společného Ježíš s mým konkrétním životem, který se poměřuje podle každodenních problémů v situaci zla, v které Ježíš už není přítomný, a ještě se do ní nevrátil? Neztrácí se jeho příchod a druhý příchod na tom stále méně určitém horizontu? Jaký je vztah mezi jeho slavnou minulostí, naší temnou přítomností a naší budoucí spásou? Jakým způsobem je jeho první a druhý příchod s to určovat ještě dnes náš křesťanský život?

Lukáš si klade výslovně otázku o lidských dějinách: jak „dnes" uchopit identitu minulosti a její význam pro budoucnost vzhledem k této přítomnosti.

Lukáš si uvědomuje, že člověk je „dějinný živočich". Svou přirozeností je „excentrický", se svým středem mimo sebe a zavěšený mezi „již" a „ještě ne". Je vymezený svými hranicemi a zároveň je překračuje, je chtivý seberealizace a běží za vlastní identitou, zkoumá sebe sama kolem svého středu, zpředu i zezadu. Jako jediný živočich, který ví, že zemře, se cítí ponechán v samotě, která ho odlišuje od ostatních a tísní ho, bere mu dech a zabíjí. Nemůže žít bez minulosti a budoucnosti. Snaží se uniknout nicotě prostřednictvím vztahu a konfrontace se vším, co tu existuje podél dvou souřadnic: času a prostoru. Ta první mu umožňuje zakotvit v přítomném světě, v osobách, událostech a prostředí. Ta druhá ho uvádí do moudrého dialogu s minulostí, která se stává jeho pamětí, a podněcuje ho k odpovědnosti za budoucnost, která nabývá podoby plánu. Člověk bez dějin připomíná zapomnětlivce, který neví, kdo je, bod vržený do prázdnoty, neschopný poznat sebe a být poznáván druhými.

Minulost je zprostředkována slovem/vzpomínkou, která se ukládá do jeho paměti. Ta mu dodává důstojnost a možnost existovat, komunikovat a tvořit budoucnost. Dějiny lze číst jako ustavičnou snahu člověka o rozbití jeho konstitutivních omezení.

Je to dobrodružství člověka, který při hledání sebe sama hledá stále někoho druhého, a současně je to hledání Jiného. Jde o krásné, ale frustrující dobrodružství, protože si uvědomujeme, že jedinou jistotou, která je motorem tohoto bádání, je právě omezenost. Tato objektivní danost se přetváří v úzkost, protože je pro člověka nepřijatelná a je třeba ji překonávat, ale s jistým vědomím, že budeme narážet na omezení stále větší, až dospějeme k tomu poslednímu, které pohltí všechno.

Jsou tedy dějiny jen namáhavé a vynucené šplhání do svahu s vědomím, že vždycky na konci výstupu se znovu sesunu dolů? Je člověk ve své radikální nedostatečnosti sobě samému, nemožné touze po Jiném – příliš veliký, než aby si stačil sám (Pascal) – ve své podstatě nešťastný? Je tedy krutě vržený do tak intenzivního hledání sebe, až ho strhne jako vír na dno studny, aby tam našel svůj vlastní obraz? Jsou snad dějiny člověka jen ustavičným blouděním, jako když někdo beznadějně naslepo nahmatává zeď mohutné okrouhlé věže a nemá jinou radost, než že se jí občas rukou přichytne, ale žádnou jinou naději, než že doufá zbytečně nebo že čeká na smrt? A výpary z mrtvol mezitím všem skýtají nesnesitelný zápach! Had se zakousl do svého ocasu, čas požírá to, co sám rodí, všechno je zavřené do pekelného víru, v kterém je nesnesitelně kvůli neuskutečnitelné touze prolomit se z něj ven. A z této neuskutečnitelné touhy se stává strach a ze strachu závrať a snaha vyvolat příchod toho, čeho se člověk bojí.

Smrt je ve skutečnosti jedinou věcí, kterou člověk realisticky může čekat. Ale proti čekání na ni se staví Boží zaslíbení, které je s ní neslučitelné. Je to zaslíbení „dobrého" světa, otevřeného pro nás v nebi, světa, který je úplně jiný a o kterém nedokážeme ani uvažovat, ani se v něj neodvažujeme doufat. Bůh se přidal k člověku a slibuje mu především „spásu". Aby ji bylo možno pochopit jako něco kladného, byla nezbytná dlouhá výchova prostřednictvím nečekaných zachránění a vytěsňováním jiných přání.

Cílem této Boží pedagogiky je dovést nás k důvěře, abychom od Boha přijali spásu, kterou jsme si pro zatemnění mysli onou starodávnou lží nedokázali ani představit.

Dějinami Izraele si Bůh obdělal kousek naší země, zasel do ní své slovo a staral se o ně. A ono pomalu rostlo a vyrostl z něj veliký strom se zralým ovocem: „strom života, který nese plody dvanáctkrát, měsíc co měsíc dává plody a listí z tohoto stromu slouží národům jako lék" (Zj 22,2).

Namáhavá Boží práce teď dospěla do svého cíle: v přesně určeném bodě a čase Bůh sám prolomil trhlinu ve zdi našich dějin. A když padl poslední kámen, který v ní zacláněl, otevřela se cesta k úniku ze záhuby.

Ale nikdo si toho nevšiml. V okamžiku, kdy se to stalo, dokonce ani ti nejbližší! Boží dílo, maličké a soustředěné do jednoho bodu – jako každá skutečnost – zůstalo udušeno rámusem celých velikých dějin. Lukáš chce vzít každého člověka za ruku a dovést ho k této průrvě: místo, ve kterém byla probourána zeď, je Ježíšův příběh. Člověk se všemi svými ranami a zklamáními, s veškerou svou beznadějí a úzkostí vychází „touto" bránou ze žaláře smrti a vstupuje do světla života.

Lukášovo evangelium je „dějinné“: zabývá se historií konkrétního člověka a otvírá ji spáse, která byla nejdřív slíbena a nyní se v Ježíši uskutečnila. Ježíš je střed času, věčné Boží dnes pro tento svět. Skrze něj „dnes přišla do tohoto domu spása“ (19,9).

V prologu Lukáš předkládá své pověřovací listiny, kterými se prokazuje jako „historik spásy“. Mluví „o událostech, které se dovršily mezi námi“, jak nám je předali „očití svědkové“, kteří se stali „služebníky slova“.

Uspořádané vyprávění, které už předtím sepsali mnozí jiní, nyní Lukáš s pečlivostí zpracovává tak, aby se čtenář Teofil mohl přesvědčit o spolehlivosti nauky, kterou přijal.

2. Četba textu

v. 1 *o událostech, které se dovršily mezi námi*. To je Ježíšův příběh. Křesťanská víra se nezakládá na snech, plánech, životních ideálech nebo tajné moudrosti – na všech obdobných věcech, které si člověk sám vytváří pro svou spásu. Bůh není němý; začal s člověkem komunikovat. Jeho mlčení skončilo, když vyslovil své zaslíbení. A to se nyní v Ježíši naplnilo, stalo se tělem. Komunikace ve společenství s ním dosáhla cíle.

Lukáš vypráví události z Ježíšova života jako naplnění tohoto zaslíbení mezi „námi“. Toto „my“ má církevní ráz, je otevřeno všem lidem na všech místech a ve všech dobách. „Události“, o kterých se tu mluví, se odehrály v zcela konkrétním období dějin a představují nám přesně vymezené dění od otevření nebe při Ježíšově křtu do jeho zavření při nanebevstoupení. Tento kousek času je okno, které Bůh otevřel lidstvu a ve kterém

se ukázal pro jeho spásu, je to jeho věčné „dnes", ke kterému všechny volá. Odtud k nám mluví a sděluje se, tudy vycházíme z otroctví smrti do společenství života s ním. To je střed časů, ke kterému je všechna minulost branou ve znamení zaslíbení. Je to „nová paměť", ve které má všechna budoucnost svůj životní pramen.

Tyto „události" se vymykají našemu očekávání jako tropické slunce přesahuje všechna očekávání tučňáků v polárních oblastech. Člověk je schopen očekávat jen to, co už sám zná od ostatních a co aplikuje na sebe: nesmyslnost života, strach, nespravedlnost a prázdnotu, nad kterou trůní smrt. Tyto „události" jsou pochopitelné jen ve světle Starého zákona na základě Božího zaslíbení a zkušenosti s jeho věrností.

v. 2 *jak nám je odevzdali ti, kdo byli od počátku očitými svědky a služebníky slova.* „O tom, co bylo od počátku, co jsme slyšeli, vlastníma očima viděli, bedlivě pozorovali a čeho jsme se svýma rukama dotýkali, o Slovu života svědčíme a zvěstujeme vám. Život se zjevil, a my jsme ho viděli, Život věčný, který byl u Otce a zjevil se nám. Co jsme tedy viděli a slyšeli, zvěstujeme i vám, abyste i vy měli s námi společenství. Naše společenství je totiž s Otcem a jeho Synem Ježíšem Kristem. Toto píšeme, aby naše radost byla úplná" (1 Jan 1,1-4). Tak píše Jan. První učedníci jsou „očití svědkové", kteří na vlastní oči viděli Slovo života. Jejich zkušenost je jedinečná a neopakovatelná. Ale tato blaženost prvních učedníků (srov. 10,23n) je skrze ně určena pro všechny. Roky strávené s Ježíšem tvořily ono období dějin, kdy byla zbořena zeď a do domu člověka se prolomila Boží spása. Skrze jejich svědectví jsme také my přiváděni na místo, odkud přichází světlo. Učedníci si jsou vědomi svého jedinečného poslání,

které mají pro celé lidstvo; přijali dar, který uspokojuje touhu všech lidí. Nemohou žít v pokoji, dokud ho nepředají. Nemohou se radovat, pokud se my nebudeme radovat s nimi; světlo je neuspokojí, dokud neprozáří také náš smutek. Když poznali Otcovu touhu, stali se „služebníky slova" pro své bratry, aby ta radost pronikla celé lidstvo a aby naše radost byla dokonalá. Je to přímo Synova láska, která je nutí (2 Kor 5,14), aby svou zkušenost spásy hlásali a „předávali". To, co viděli, slyšeli a čeho se dotýkali, je definitivní Boží dílo, „naplnění". Člověk už nemá, co by mohl očekávat víc, protože Bůh už pro něj nemůže víc vykonat: udělal to, co bylo nemožné – dal sebe sama!

Prostředkem předávání spásy je slovo, vyprávění, které učedníky uvnitř nutí, aby se o něj dělili. Slovo, které se před jejich zraky učinilo tělem a stalo se jejich životem, se nyní vrací na jejich rty jako slovo, které se chce stát tělem v tom, kdo ho poslouchá. A my jsme skrze jejich svědectví přiváděni k onomu Božímu „dnes" a vidíme v něm Ježíšovu tvář. „Hospodine, ukaž mi svou tvář" – to je veliká lidská touha člověka, který je Božím zrcadlem, stvořeným k jeho obrazu a podobě. Ukaž mi svou tvář, abych v ní mohl najít sebe sama a byl spasen. My tuto tvář vidíme ve vyprávění očitých svědků. Jejich slovo vchází do mých uší a mého srdce, a tak se stává „připomínkou" spásy: „přivádí k srdci" mého života, do středu mé existence ono „dnes", ve kterém žije Bůh. V poslušnosti této vzpomínce také já zrcadlím Boží tvář, kterou stále hledám; je to vlastně moje vlastní tvář, která byla připodobněna tváři Boží a proměnila se k její podobě! Když naslouchám těm prvotním událostem a věrně si je připomínám ve víře a v adorující kontemplaci, v poslušnosti a účinném rozlišování, nastává tu ono společenství a ona dokonalá životní radost: křesťan žije ze svého Pána a Pán žije v jeho

svědectví. Dějinný úděl je svěřen odpovědné věrnosti věřícího člověka, který se stává svátostí pro spásu světa. To je opravdu obrovská a hrozná odpovědnost.

S vědomím této odpovědnosti chápeme, proč se „mnoho lidí pokusilo sepsat vypravování o těch událostech" (v. 1) a proč také Lukáš, přesvědčený o důležitosti takového vypravování, poznal, že je inspirován k tomu, aby tento úkol provedl pečlivě a uspořádaně.

v. 3 *rozhodl jsem se i já, že to pro tebe, vážený Teofile, uspořádaně vypíšu.* Jenom uspořádané „postupné vyprávění" může jasně ukázat rysy Ježíšova života. Lukáš je kontempluje tak, že je popisuje krok za krokem, jak se postupně odvíjejí, v jejich propojení, vzájemných vztazích a všech odstínech a souvislostech, aby si čtenář mohl připomínat a v sobě reprodukovat onu Boží tvář, kterou nikdo nikdy neviděl a kterou nám jako první odhalil osobně Ježíš. Křesťan před evangeliem v modlitbě na kolenou věnuje pozornost každému slovu, aby mu neunikla ani sebemenší drobnost. Milovat znamená znát milovaného v jeho objektivnosti, až s puntičkářskou pečlivostí, bez přimě-šování vlastní psychologizace, předpojatosti a ideologie, aby ho přijal takového, jaký skutečně je a jak se nám zjevuje. Jeho tvář se zapisuje a vrývá do mého srdce (srov. 2 Kor 3,3) a stává se mou trvalou vzpomínkou. Vzpomínkou vzrušující, naprosto novou, projektem nového života. Člověk jedná na základě toho, co nosí v paměti, silou toho, co mu leží na srdci. Věřícímu leží na srdci Slovo; má k němu stejný postoj jako ta, v které se Slovo stalo tělem: „uchovávala to všechno ve svém srdci" (2,51). Jeho vzorem je Maria, která ať rozumí, nebo ne, přijímá Slovo, pečlivě ho ukládá do srdce a rozmnožuje poklad, z kterého později

v příhodnou dobu bude vynášet světlo a život. Ale už nyní ho má a s úžasem, klaněním a radostí ho obdivuje.

Když ale komunita nebo jednotlivý křesťan opomíjí vyprávění očitých svědků, Boží tvář zůstává nutně nejasná a Boží zjevení se nahrazuje falešnými obrazy – modlami a ideologiemi, v kterých není spása! Rodí se formy křesťanství, které jsou s Kristem neslučitelné, protože nemají s pravdou o Ježíši vůbec nic společného (srov. Ef 4,20n).

Mimo toto vyprávění a vzpomínku neexistuje společenství s těmi, kdo viděli Krista, a tedy ani s tím, kterého oni viděli.

„Blahoslavení, kdo neviděli, a uvěřili" (Jan 20,29). Skrze slyšení slova těch, kdo viděli, se také my můžeme svěřit Pánu a vejít do jeho společenství. V tomto vyprávění ho můžeme vidět a milovat. Pak také o nás platí ono veliké blahoslavenství: „Blahoslavené oči, které vidí, co vy vidíte" (10,23). Očití svědkové nám půjčují své oči.

Mezi „mnohé", kteří sestavili vyprávění (v. 1), je třeba určitě zahrnout Marka, od kterého Lukáš kromě literární struktury cesty z Galileje do Jeruzaléma přejímá mnoho látky: z Markových 661 veršů jich Lukáš v podstatě přebírá 350. A kromě Marka použil také spolu s Matoušem pramen Ježíšových výroků a nějaký vlastní pramen, jenž obsahoval psané a ústní tradice, které si Lukáš sám ověřil (prameny „Q" a „L").

Musíme připustit, že mezi těmi „mnohými" jsou i další pokusy o sepsání vyprávění o Ježíši, které církev neuznala za kanonická, tj. pro víru normativní.

Podle jakého kritéria Lukáš rozlišoval kanonicitu a významnost spisů před ostatními a jakým právem se domnívá, že se může zařadit mezi spisy, které jsou uznány?

Jsou tu dvě kritéria kanoničnosti neboli normativnosti příběhu víry, která autor musí respektovat. A třetí, na něm nezávislé, je ověření skutečnosti, že je opravdu respektoval. První kritérium říká, že se spis zakládá na autoritě „očitých svědků", bez fantazírování nebo vymýšlení si, podle pravdy o Kristu, která je v Ježíši (Ef 4,20n). Druhé kritérium žádá, aby spis potvrzoval „spolehlivost té nauky, v které jsi byl vyučen": rozvrh a interpretační rozvoj skutečností jsou jen stále lépe uspořádané, přesnější a úměrné chápání a uvědomování si toho, co už bylo předáno skrze víru církve. „Neboť nikdo nemůže položit jiný základ nežli ten, který je už položen – a tím je Ježíš Kristus. Ale když někdo dále staví na tom základě a přidává zlato, stříbro, drahé kameny – nebo dříví, seno, slámu, bude u každého jasné, co je to za dílo. Onen den to ukáže, protože se zjeví v ohni a právě oheň vyzkouší, jaké je dílo každého člověka" (1 Kor 3,11nn). Ještě dřív, než přijde soud, je tu oheň, který soudí a rozlišuje, co je pravé a co nepravé. A to je třetí kritérium, které je z hlediska normativnosti rozhodující: přijetí nějakého spisu církví. Ona považuje nějaký text za kanonický proto, že mocí Ducha Svatého, který ji řídí, se v něm nachází a zrcadlí. Duch ji uschopňuje ke zvažování Ježíšových slov, uvádí ji do „celé pravdy" tím, že jí připomíná všechno, co Ježíš řekl (Jan 14,26).

Teofile. To je adresát Lukášova vyprávění. „Teofil" znamená „Bohem milovaný" nebo „milující Boha". Je to učednická postava; on přijal hlásané evangelium, ví, že je „Bohem milovaný" a celým srdcem touží stát se tím, kdo „miluje Boha". Lukáš se tu tedy obrací na každého křesťana, který se chce stát dospělým, pevným a zralým a vědomě chce přijmout odpovědnost za svět a dějiny. Chce ho krok za krokem dovést ke zkušenosti

emauzských učedníků: ti poznávají Ježíše poté, co mu naslouchali, když jim vysvětloval už známá slova, při lámání chleba, a pak změní směr své pouti a připojí se k jedinému jásavému společenství spolu s jedenácti, kteří viděli Ježíše a volají: „Pán opravdu vstal a zjevil se Šimonovi" (24,34).

v. 4 *aby ses tak mohl přesvědčit o spolehlivosti té nauky, v které jsi byl vyučen*. Lukáš je jediný evangelista, který přímo říká, že neviděl Ježíše. Je ve stejné situaci jako jeho čtenář „Teofil". Proto se obrací na ty, kdo Ježíše viděli, a přijímá nutnost dějinného zprostředkování, tedy tradice. Víra není soukromá a subjektivní záležitost! Lukášovým záměrem je dojít spolu se svými čtenáři skrze oči těch, kdo viděli, ke kontemplování milované tváře. Kontemplování je ujištěním, které zakládá a korunuje již přijatou víru, aby poznala svůj dluh vůči minulosti a svůj úkol pro budoucnost.

Toto ujištění je tu pro toho, kdo se chce hlouběji vzdělat v tom, co už zná, a touží se dále konfrontovat se svou skutečností člověka, který je teď časově i kulturně vzdálen od počátku a od blízkého Pánova druhého příchodu. Lukáš chce spolu s námi pochopit, co to znamená žít Boží věčné „dnes" a Boží spásu v „této" době, která je ponořena do dějin zkázy.

3. Od textu k modlitbě

a. Vstupuji do modlitby, jak je uvedeno na str. 11.
b. Soustředím se před evangelním textem tak, že si představuji, jak se Lukáš dávno přede mnou soustředil na jiná vyprávění, aby je mohl studovat, srovnávat a osvojit si je.

c. Prosím Pána o to, co chci: toužím mít při čtení tohoto evangelia stejnou lásku a zanícení pro Ježíše, které vedlo Lukáše k tomu, aby ho sepsal.
d. Body k rozjímání:
   — důležitost Slova, které se v Ježíši zcela naplňuje (Žl 119)
   — důvody, které vedou k svědectví o evangeliu (1 Jan 1,1-4)
   — důležitost hlásání pro zrod víry (Řím 10,8-17)

4. Texty k prohloubení

Žl 119; 1 Jan 1,1-4; Řím 10,8-17.

2. OHLÁŠENÍ NAROZENÍ JANA KŘTITELE: „MÁ SLOVA SE NAPLNÍ VE SVŮJ ČAS“

Lk 1,5-25

5 Za dnů judského krále Heroda žil jeden kněz z Abiášovy
kněžské třídy; jmenoval se Zachariáš. Jeho manželka
pocházela z Árónova rodu a jmenovala se Alžběta.
6 Oba byli spravedliví před Bohem a žili bezúhonně podle
všech přikázání a nařízení Páně.
7 Neměli však děti, protože Alžběta byla neplodná a oba
už byli pokročilého věku.
8 Když jednou byla na řadě jeho třída a on vykonával před
Bohem kněžskou službu,
9 padl na něj podle kněžského řádu los, aby vešel
do chrámu Páně a obětoval kadidlo.
10 Celé množství lidu se modlilo venku v hodinu té oběti.
11 Tu se mu zjevil anděl Páně stojící po pravé straně
kadidlového oltáře.
12 Když ho Zachariáš uviděl, lekl se a padla na něj bázeň.
13 Anděl mu však řekl: „Neboj se, Zachariáši, neboť tvá
modlitba je vyslyšena; tvoje žena Alžběta ti porodí syna
a dáš mu jméno Jan.
14 Budeš mít radost a veselí a mnozí se budou radovat
z jeho narození.

15 Bude veliký před Pánem, víno ani jiný opojný nápoj
nebude pít, bude plný Ducha Svatého už od mateřského
lůna
16 a mnoho izraelských synů obrátí k Pánu, jejich Bohu.
17 Půjde před ním v duchu a moci Eliášově, aby obrátil
srdce otců k dětem, neposlušné k smýšlení spravedlivých
a připravil Pánu ochotný lid."
18 Zachariáš řekl andělovi: „Podle čeho to poznám? Vždyť
já jsem stařec a (také) moje žena je v pokročilém věku."
19 Anděl mu odpověděl: „Já jsem Gabriel. Stojím před
Bohem a byl jsem poslán, abych k tobě mluvil a sdělil ti
tuto radostnou zvěst.
20 Teď však zůstaneš bez řeči a nebudeš moci promluvit
až do dne, kdy se to stane, protože jsi neuvěřil mým
slovům, která se naplní ve svůj čas."
21 Lid čekal na Zachariáše a divil se, že se v chrámě zdržuje
tak dlouho.
22 Když pak vyšel a nemohl k nim promluvit, poznali, že
měl v chrámě vidění. Dával jim znamení a zůstal němý.
23 Když se skončily dny jeho služby, vrátil se domů.
24 Po těch dnech jeho žena Alžběta počala, ale tajila se
po pět měsíců. Říkala si:
25 „To mi učinil Pán, když mě milostivě zbavil pohanění
před lidmi."

1. Poselství v kontextu

Lukáš se obrací na konvertity z pohanství. Ti neznají dějiny spásy. A tak dřív, než bude mluvit o Ježíši, který je jejich zralým

plodem, ukazuje jejich kořeny, což jsou zaslíbení daná Izraeli. Jeho záměrem je představit v nich čtenáři základní klíč k četbě. V Ježíši se totiž naplnilo zaslíbení, které Bůh svěřil Izraeli pro všechny národy. Spása, která je pro všechny, nepochází z jiného stromu než z toho, který Bůh zasadil a vypěstoval v Palestině. Na ten strom jsou roubováni všichni věřící všech dob a míst (srov. Řím 11,17n). Prostřednictvím postav, které symbolizují Starý zákon – starý otec a matka a syn, jehož narození bylo už „nemožné", a přesto byl darován –, vede Lukáš čtenáře k pochopení základních charakteristik Božího jednání ve světě, jak jsou zjeveny Izraeli. Tím i on sám je schopen poznat a přijmout způsoby Božích zásahů do dějin. Máme tu jakousi moudrou miniaturu, pestré vyprávění se středem v chrámu, které nám předkládá katechetickou syntézu k pochopení základního vzorce dějin spásy: je to Bůh, který plní svůj slib právě v tom okamžiku, kdy to člověk pokládá za nemožné. To je jádro víry, kterou každý Izraelita nasával s mateřským mlékem. Pohanský čtenář nemůže tyto věci neznat, protože to jsou konstanty zkušenosti víry v Boha dějin. Jako byly nezbytné pro Izraele, tak jsou i pro křesťana, pokud chce pochopit jednání Boha a jeho Mesiáše.

2. Četba textu

v. 5 *Za dnů judského krále Heroda* atd. V tomto jednom verši je šest vlastních jmen, která označují osoby, dobu a místo. Bůh nepůsobí mimo lidské dějiny a netvoří si nějaké dějiny jiné s dodatečně stvořenými osobami, ale vpadá do běžného přediva profánních událostí na určitém místě, v určité době a s určitými lidmi. Bůh bere tento svět takový, jaký je, a v něm uskutečňuje

své zaslíbení. A především zasahuje v maličkém neznámém koutě světa: v „Judsku", v lidu, který si vyvolil. Důvodem této volby je samo Boží tajemství: „Hospodin ve vás našel zalíbení a vyvolil si vás ne proto, že byste byli nejpočetnější ze všech národů; vždyť jste mezi všemi národy nejmenší! Jen z lásky k vám a proto, že Hospodin zachovává přísahu, kterou se zavázal vašim otcům…" (Dt 7,7n). Jedinečné a bezdůvodné zalíbení v Izraeli je znamením jiného bezdůvodného zalíbení, které má Otec v každém ze svých dětí.

Ta doba se tu datuje profánním způsobem – podle Heroda, který právě v tomto místě vládl. Kdo je ale důležitý v Božích očích a s kým Bůh vstupuje do rozhovoru – tou půdou, do které ukládá a z které dává vyrůst svému zaslíbení –, není Herodes, ale pár prostých lidí, které nikdo nezná.

Muž z tohoto páru je kněz. Zdůrazňuje se jeho přináležitost k lidu, kterému je dáno zaslíbení, aby se naznačilo, že Bůh je svému slovu věrný. Jeho jméno „Zachariáš" znamená „Bůh si vzpomněl". Jeho jméno objasňuje důvod, proč Bůh zasahuje: vzpomíná na své zaslíbení, lásku a milosrdenství.

Tento kněz patří k „Abiášově" třídě; to jméno znamená „Bůh je otec". To je důvod, proč si Bůh nemůže nevzpomenout, neboť „i kdyby mě otec s matkou opustili, Hospodin se mě ujme" (Žl 27,10). Vždyť on mě utvořil a nemůže na mě zapomenout (Iz 44,24; Žl 139); i kdyby žena zapomněla na své nemluvně a nebyla pohnuta láskou k plodu svého lůna, Bůh zapomenout nemůže (Iz 49,15). Také Zachariášova žena je z kněžského rodu a jmenuje se „Alžběta", což znamená „Bůh je ten, v jehož jménu lze přísahat", neboli: „Bůh je mé štěstí, mé nasycení." Ona jako první bude moci šťastně zjistit, že Bůh splnil zaslíbení, která s přísahou dal Izraeli.

v. 6 *Oba byli spravedliví.* Tento manželský pár je obraz pravého Izraele: jsou spravedliví před Bohem. Jsou spravedliví tou spravedlností, která pochází ze Zákona a kterou farizej Pavel uznává jako svou výsadu (Flp 3,6.9). Taková spravedlnost ale nepřináší spásu; nepřináší do života radost, nedává právo na zaslíbení.

v. 7 *Neměli však děti*. Jsou ale bezdětní. Lukáš neříká: „byli spravedliví, *ale* neměli děti", nýbrž: „*a* neměli děti".[1] Být spravedliví a nemít budoucnost (= děti), v tom přece není žádný protiklad. I když běžná konvence nebo rozumové důvody by očekávaly něco jiného, zkušenost ukazuje, že spravedlivý nemá lepší osud než ostatní (srov. 23,47). Naopak, má větší smůlu, a zdá se, že dobré skutky obvykle nezůstávají bez trestu. To nikoho nepotěší, ale není snad pravda, že spravedlivý na sobě nese nespravedlnost, tichý násilí a nevinný bezpráví? Jako po dni přichází noc, tak po dobrých skutcích přicházejí soužení! (Marek Asketa). Spravedlivému na této zemi proti všemu zdání nepřísluší dobro, ale zlo. Jediné dobro, s kterým může určitě počítat, je zaslíbení od Boha, který mu daruje své přátelství a budoucnost. Ale kdy? Zapomněl snad Bůh na své sliby? Tak si spravedlivý naříká často (srov. Žl 44; 74; 79; 80 atd.). V postavách Zachariáše a Alžběty se odehrává drama Jobovo, drama každé lidské naděje: „být spravedlivý" je správné, ale nepřináší to štěstí a život. Je to „neplodnost" člověka, který není schopen přivodit si vlastní spásu. Bůh mu ji slíbil nejen proto, že člověk není schopný si ji zařídit sám, ale také proto, že kdyby si ji zařídil, nebyla by už darem. Spása může být jen darem. Bůh zasáhne

1 Takto v řeckém textu.

do marných pokusů spravedlivého až tehdy, když on uzná svou vlastní neschopnost. Proto ti dva jsou popisováni ve stavu „pokročilého věku" a neplodní. V Božím jednání je stálou veličinou skutečnost, že jedná na základě své věrnosti a připomínání si lásky k nám, a ne na základě naší věrnosti a našich vzpomínek. On přivádí k naplnění své zaslíbení, nikoli naše snahy. Neplodnost oněch dvou slouží ke zjevení absolutního rázu Božího daru. Proto Bůh jedná až tehdy, když člověk prohlásí, že už není schopen ničeho. Vždyť Bůh je „spasitel" a svou činností od věků dává budoucnost tomu, kdo ji nemá.

Zachariáš a Alžběta ukončují dějiny plodnosti, která je společná všem izraelským patriarchům od počátku. V nich znovu ožívá a završuje se drama otce Abraháma a ostatních praotců (srov. Gn 18,1-15; 25,21nn; 30,22nn; Sd 13,1nn; 1 Sam 1,1nn), drama celého lidu, který po tolika staletích zaslíbení nedokázal ještě přivést na svět spasitele. Člověk je vzhledem ke spáse neplodný. Není schopen, aby se sám postaral o to jediné podstatné. Bůh rád tuto situaci vyhrocuje až do krajnosti, a to ne z nějakého sadizmu, ale aby člověka dovedl k tomu, že pozná nemožné, jehož má tolik zapotřebí. Člověk potřebuje právě to, co je mu nemožné, protože nepotřebuje nic menšího ani většího než Boha! Jenom tak ho může poznat jako dar a je schopen přijmout toho Boha, který mu dává právě to nemožné, tedy sebe sama.

Víra, skrze níž přijímáme spásu, je především důvěra v Boha, a ne ve věci, které on slibuje: spolu se svými sliby se pro nás nasazuje sám Bůh.

vv. 8.9.10 *do chrámu Páně*. Když nám Lukáš představil hlavní postavy, uvádí nás nyní na místo děje. Jeho vyprávění začíná a končí v chrámě, v Božím příbytku. Ať si to člověk uvědomuje,

nebo ne, celý jeho život je uspořádán vzhledem k Bohu; v opačném případě není zaměřen k ničemu. Bůh tvoří střed struktury člověka; jejím prostorovým středobodem je chrám, jeho časovým vrcholem je svátek a normou jeho činnosti je zákon. Chrám je místo života, svátku a zákona. Člověk tíhne k Bohu, protože Bůh v něm podněcuje touhu, které se nelze zbavit. A nemůže si od ní odpomoci, třebaže si uvědomuje, že jí nemůže dosáhnout.

Chrám – život, svátek a zákon – je místo, kde člověk uznává Boha jako Boha, střed své existence; zároveň je místem, kde uznává sebe jako člověka, který má své meze a je smrtelný, a usmiřuje napětí mezi svou nekonečnou touhou a konečnou skutečností prostřednictvím chvály a dobrořečení. V chrámě člověk chválí Boha a dobrořečí mu, a tak vyznává, že všechno má od něho a všechno vztahuje k prameni, z kterého vyšel. V dobrořečení a chvále se všechno znovu uspořádává: prostor dostává svůj střed, čas svou plnost, činnost svou normu. A člověk sám vidí smysl sebe sama a všech věcí, objevuje v sobě cíl všeho a všechno se v něm vrací k prameni života; člověk se tak stává „liturgem" stvoření, když v radostném zpěvu ví, že všechno je pro něho a skrze něho pro Boha. Všechno, co existuje, je dar Boží lásky pro člověka (srov. Gn 1): všechno stvoření je jen snubní prsten, znamení sebedarování, které Bůh uskuteční ve svém Synu. Člověk vyznává, že všechno pochází od Boha, který mu dává všechno dobré. Za tyto jeho dary dobra mu člověk dobrořečí.[2] A za darem poznává ruku a tvář dárce, a tak tomu, který ho obdarovává dobrem, dobrořečí. V dobrořečení je smysl nejen těch tvorů, kteří vědí, že jsou milováni

2 V italském textu slovní hříčka: *bene-dare* / *bene-dire* („darovat dobro" / „dobrořečit").

a naplňováni všemi dobry. V tomto dobrořečení je sám Bůh chápán jako dostatečný důvod sebe sama: on je láska a dar, který se zcela sklání k člověku. Bez lidského dobrořečení je všechno zlořečené: tvorstvo z úrovně daru upadá do postavení vlastněného předmětu, odděluje se od svého pramene a stává se zhoubným smrtelným nádorem. Člověk už neví, že je milován, protože se ze všech stran cítí ohrožovaný, zavěšený do nicoty, a tak působí smrt. A Bůh sám je překryt lživou maskou svého nepřítele a stává se Bohem, kterému se zlořečí, je považován za původce všeho zla a každého odříkání.

V dobrořečení a chvále všechno znovu nabývá smyslu. Cílem člověka je prostřednictvím celého stvoření chválit Boha: skrze chválu má člověk účast na radosti Boží skrze všechny jeho tvory.

v. 11 *Tu se mu zjevil anděl Páně* atd. Bůh zasahuje do dějin skrze svého „anděla", což znamená „posla, ohlašovatele". Zasahuje skrze „slovo", které zvěstuje přímo nebo nepřímo. Bůh, který si svou mocí ve stvoření učinil svého partnera, s ním může být v rozhovoru jen prostřednictvím bezmocného slova. Slovo je vždycky bezmocné, protože může být přijato, nebo odmítnuto. Ono je prostředkem komunikace a společenství, naléhá na svobodu a dává jí podněty: činí člověka „odpovědným", „schopným odpovídat" Bohu, který se s ním pustil do řeči. V tomto rozhovoru s ním se člověk projevuje jako osoba a rodí se v něm Boží dítě. Člověk je totiž rozen tím, co poslouchá, je utvářen slovem, kterému popřává sluchu a na které odpovídá. Tímto slovem Bůh klepe na lidské srdce, protože se s ním chce spojit. Svým zaslíbením nabízí Bůh člověku lásku.

A tak jestliže tvorstvo je prstenem, slovo zaslíbení je svatební korunou toho, který bude ženichem!

Andělé jsou ve Starém zákoně Božími „služebníky“, kteří vykonávají jeho slovo ve prospěch člověka (Žl 103,20). Zjevují Boha jako toho, který promlouvá k člověku, stará s o něj a dává se mu do služby. To se může zdát zvláštní, ale je to tak: zatímco ve všech náboženstvích se člověk považuje za služebníka Božího a obětuje mu svůj život, tak v Izraeli se Bůh dává do služby člověku, a to už od stvoření a od exodu. Sloužit znamená milovat konkrétním způsobem. Bůh je zcela ke službě člověku: na počátku mu dal život a na konci dá svůj vlastní život za něj! A člověk má Bohu opravdově sloužit tak, že přijme tohoto sloužícího Boha, uzná jeho lásku a bude mu dobrořečit. A odmítat to, třeba z pocitu nehodnosti, je ďábelské pokušení (srov. Jan 13,8).

Kdo přijímá tohoto Boha a naslouchá jeho slovu, stává se novým člověkem k obrazu a podobě Boha, který je láska, dar a služba.

v. 12 *lekl se.* Vidění anděla vyvolává v Zachariášovi úlek a bázeň. První reakce na vpád božského je vždycky strach. Člověk zjišťuje, jak je před nesmírností maličký. Bůh se liší od modly tím, že není k obrazu člověka, podle jeho váhy a míry. Je to propastný a znepokojivý odstup, který se vrhá do prostoru nemajícího mezí, se zakoušením někoho úplně Jiného, Svatého. Tak se rodí bázeň Boží, počátek moudrosti (Žl 111,10; Přís 1,7 atd.). Jako je pravda, že bázeň Boží je bez lásky nedokonalá, tak také láska k Bohu bez bázně není nic. To by se totiž neobracela na třikrát velikého a svatého, ale na nějakou modlu. Setkání s ním vyvolává úžas a zmatení. Vyváženost života vykalkulovaná v rámci našich možností je rozvrácena, otvírá se svět za hranicemi možností, propast, po které člověk touží a současně z ní má strach, potřebuje ji a současně ji odmítá, chybí mu a zároveň ho odpuzuje.

v. 13 *Neboj se.* To jsou první andělova slova Zachariášovi. Strach před Boží svatostí, který je znamením, že opravdu stojíme před ním, je také znamením naší hříšnosti (srov. Gn 3,10). Pochází z prvotní hadovy lži, která nám představuje Boha jako Boha smrti, despotického a závistivého (Gn 3,4n). Člověk neví, že všechna jeho velikost je láska a služba lidské slabosti. A tak Bůh, který hledá ustrašeného člověka, stále opakuje refrén: „Neboj se." Pouze Mojžíšovi, který ho neznal, a tak neměl před hořícím keřem strach, říká, aby se bál, a tak si uvědomil, že stojí v Boží přítomnosti (Ex 3,3-5)!

Bezmezný strach z takového setkání je vyvážen jistotou bez hranic: Boží velikost není proti nám, ale pro nás (Řím 8,31nn). Jako láska nachází ty, kdo jsou jí rovni, nebo je takovými činí, tak nesmírný Bůh se učiní nesmírně maličkým, abychom se ho už nebáli.

tvá modlitba je vyslyšena. Jen nepřímo se tu říká, že se Zachariáš modlil. V Božích očích je pochopitelně už sama jeho situace modlitbou: potřeba syna byla slyšena jako prosba, kterou Zachariáš vznášel k Otcovu srdci. Je však třeba, aby se syn modlil, aby totiž uměl přijmout dar: není dar bez touhy! V řečtině slovo „modlitba" (*deésis*) označuje také „potřebu": potřeba rozhýbává modlitbu jako touha dar. Člověk svou přirozeností potřebuje Boha, protože je stvořen k jeho obrazu a podobě. Proto je svou podstatou prosebnou modlitbou: jen v Boží tváři nachází tvář svou. Bez vzývání Boha je člověk bez tváře, je jen ztělesněné spílání ve své nezaviněné nedostatečnosti.

tvoje žena Alžběta ti porodí syna. Bůh slibuje, že dá budoucnost tomu, kdo ji nemá, smysl tomu, komu chybí. Dějiny spásy

raší v plné plodnosti právě v tom, kdo je neplodný. Ten je totiž schopný přijmout dar jako dar. To, co je nemožné, zjevuje, že tu působí Bůh. To on je tu činný, a jenom on! Dokud není zjištěno, že ta věc je nemožná, Bůh nezačne jednat, protože by to bylo zbytečné. Neexistuje nic zavřeného nebo vzdáleného, co by nemohlo být otevřeno nebo přiblíženo Bohem, který přináší svou spásu. Ano, v propasti bídy se jeho milost ukáže nejlépe.

a dáš mu jméno Jan. Plod Zachariáše a Alžběty jako každý plod každých lidských dějin, třebaže je také produktem této země, je vždycky darem z nebe. Jan znamená „Boží dar". Bůh ve svém daru (Jan), protože se rozpomíná (Zachariáš) na své otcovství (Abiáš), přivádí k naplnění svou přísahu (Alžběta). Vedle celého vyprávění i tato obyčejná jména vyjadřují podstatné charakteristiky židovské a křesťanské víry.

v. 14 *Budeš mít radost a veselí*. Cílem Boží činnosti je radost člověka. Radost je Boží vůně, znamení jeho přítomnosti. Lukáš, nazývaný též „evangelistou radosti", toto hledisko stále zdůrazňuje.

v. 15 *Bude veliký před Pánem*. Nyní se vypočítávají důvody té radosti (vv. 15-17). Hodnota člověka je v pohledu druhého. Člověk existuje v té míře, nakolik ho druhý miluje a vidí, protože srdce kráčí tam, kam jde zrak, a zrak jde tam, kam ho nese srdce. Životním prostorem každého člověka je pohled druhého, který mu dává dech, nebo mu ho bere.

Janova velikost je absolutní: před Pánem. Pravda o člověku je Boží pohled, který na něm spočívá (srov. Žl 139) a zjišťuje, že je velice krásný (Gn 1,31), tak krásný, až tím může být sveden do té

míry, že vášnivě řekne: „Uchvátil jsi mé srdce. Odvrať ode mě své oči, tvůj pohled mě zneklidňuje“ (srov. Pís 4,9; 7,6).

víno ani jiný opojný nápoj nebude pít, bude plný Ducha Svatého. To znamená tři věci:

a) Bude „nazírem“, zasvěceným Bohu (srov. Sd 13,5-7; 16,17): zde má původ jeho velikost a síla.

b) Nebude veliký nějakými umělými závratěmi nebo opojením a jeho slovo nebude inspirováno lidskou opilostí nebo přirozenými touhami, jako to bylo u falešných proroků, ale bude vdechnuto Bohem, jeho zaslíbením a Duchem. Jím bude naplněn od mateřského lůna, protože od počátku bude znát Hospodina (srov. 1,39n).

c) Jan není mesiáš. Pít víno znamená pokojně a družně se veselit jako ten, kdo od dob obsazení zaslíbené země požívá její nejlepší plody. Ale Jan jako plod Starého zákona do ní ještě nevešel; tím se liší od Ježíše, který je očekávaný ženich, a proto jí a pije (srov. 5,33nn; 7,34). Proto mezi těmi, kdo se narodili z ženy, není nikdo větší než Jan; ale ten nejmenší v Božím království je větší než on (7,28).

vv. 16.17 *mnoho izraelských synů obrátí k Pánu* atd. Jan kráčí před Pánem a předchází jeho tvář jako poslední prorok, který o něm mluví. Pak se už zjeví sám Pán. Jan je poslední, který přichází v síle Eliáše, otce proroků, kteří ho očekávali a ohlašovali. V něm dospívá k svému závěru proroctví Izaiášovo: poslední hvězda ohlašuje úsvit Pánova dnu (Mal 3,1nn). Jeho posláním bude ukončit prorockou činnost, hlásat zřeknutí se zla, obrácení k Pánu a ochotu ho přijmout.

aby obrátil srdce otců k dětem atd. Špeh-hříchpřináší rozdělení mezi otce a syny: otcovo srdce už není obráceno k synovi, už mu nepředává slovo (srov. Dt 6,20nn); synovo srdce už není obráceno k otci, vzpouzí se mu a neposlouchá. S rozbitím předávání smlouvy z otce na syna padá slovo zaslíbení. Minulost už nemá budoucnost; přítomnost zůstává bez kořenů a plodů.

Vzájemné obrácení otců a synů smiřuje člověka s minulostí a budoucností a umožňuje předávat a poslouchat slovo o spáse. Celé izraelské dějiny mají svou kontinuitu ve vyznání „Slyš, Izraeli", ve slově, které otec předává synovi, a tak mu umožňuje účast na témže zaslíbení. V tomto naslouchání, ke kterému ustavičně proroci vybízejí, spočívá připravenost lidu přijmout mesiáše.

v. 18 *Podle čeho to poznám? Vždyť já jsem stařec.* Tváří v tvář Božímu zaslíbení cítí člověk vždycky svou neschopnost. Jedinou schopností je víra v toho, který může a chce udělat to, co je nemožné. Víra je mírou uskutečnitelnosti, která nevychází od člověka, ale od Boha. V opačném případě je tu místo jen pro soběstačný posměch lidské nevěry (srov. Gn 18,11-15; Ex 3,11; 4,10-13; Sd 7,2nn). Nemožné zaslíbení poukazuje na meze a vyzývá k jejich překonání.

Jen před nemožností, kterou nabízí Bůh, je možné mluvit o víře.

v. 19 *byl jsem poslán, abych k tobě mluvil.* Jak lze dokázat, že tu mluví Bůh? Není jiný důkaz, než skutečnost, že on mluví. Jen když ho posloucháš, zakusíš pravdu, jinak ne. Jako kdybys řekl člověku, který má hlad: „Přijď na hostinu." Jestliže poslechne, zakusí pravdu mého pozvání. Ale když mi nevěří, nezakusí ji,

i když je pravdivá. Boží slovo je „Gabriel", což znamená „Boží síla". On je k nám poslán, aby nám přinesl radostnou zvěst, která má sílu obrátit nás k víře.

v. 20 *zůstaneš bez řeči*. Slovo se ospravedlňuje bez jiných vnějších důkazů. Jediný důkaz, který má, je negativní: kdo neposlechne, oněmí! Kdo nemá víru a nepřijímá Boží svědectví, nemůže se vyjádřit ve své pravdě coby syn. Člověk bez víry radikálně ztrácí svou schopnost se vyjadřovat a zůstává tváří v tvář svým mezím nevyjádřený: němý a bez smyslu.

Ale nevíra nesvazuje sílu Božího zaslíbení. Tato němost končí v daru, který tak či onak je darován, třebaže je odmítnut. To mlčení vyústí v chválu, až člověk pozná, že Bůh přesto trvá na svých slovech, která se splní ve svůj čas.

Zachariáš, němá paměť, je obraz zavřeného člověka, obraz Izraele s neobráceným srdcem a prorockým mlčením, které předcházelo Kristově příchodu. Toto mlčení čeká na konečnou zkoušku tváří v tvář nevíře a skončí, až celé lidstvo v Kristu pozná, že Boží láska k nám se naplnila.

vv. 21.22 *lid čekal na Zachariáše* atd. Lid od Zachariáše očekává vysvětlení, které jim ale on nemůže dát, protože neuvěřil. Při odchodu z chrámu nemůže nad lidem pronést obvyklé požehnání. Lukášovo evangelium začíná tímto kvůli nevíře chybějícím požehnáním. A uzavře se třemi požehnáními v chrámě, až se zaslíbení naplní (srov. 24,50-53).[3]

3 V závěru Lukášova evangelia řecké sloveso *eulogein* dvakrát vyjadřuje Ježíšovo žehnání učedníkům (24,50.51) a jednou modlitbu chvály učedníků v chrámě (24,53).

vv. 23.24.25 *Alžběta počala*. Když se Zachariáš vrátil domů, Alžběta počala a skrývala naplnění zaslíbení, které se odhalí až při setkání s mesiášem. Starý zákon se zjevuje ve své pravdě, když se setkává se Zákonem novým: *quod in vetere latet, in novo patet.*[4] Alžběta se cítí jako ta, ve které Bůh působí podle svého slova, když jí odňal hanbu, že nebude mít žádnou budoucnost.

3. Od textu k modlitbě

a. Vstupuji do modlitby, jak je uvedeno na str. 11.
b. Soustředím se tím, že si představuji, jak jsem v jeruzalémském chrámě.
c. Prosím o to, co chci: skrze víru vejít do Božího zaslíbení Izraeli.
d. Klíčové body biblické víry k rozjímání:
   — Boží činnost se projevuje v konkrétních událostech
   — Bůh miluje maličké (Dt 7,7; Lk 10,21)
   — Bůh je věrný, rozpomíná se na nás (Iz 49,15; 43,1-7)
   — moje spravedlnost mě nespasí (Flp 3)
   — Bůh slibuje to, co je nemožné (Gn 18,1-15; 25,21nn; 30,22nn; Sd 13,1nn; 1 Sam 1,1nn)
   — víra je důvěra v toho, který slibuje, a ne v zaslíbené skutečnosti (Gn 22)
   — Bůh jako střed struktury člověka (Gn 1,27)
   — chvála a dobrořečení Bohu jsou pro člověka spásou
   — Bůh jedná svým slovem: vstupuje s námi do rozhovoru
   — úlek v jeho přítomnosti

4 Co se skrývá ve starém, odhaluje se v novém.

— neboj se
— všechno je Boží dar
— žít před jeho tváří
— obrácení
— víra se týká toho, co je nemožné
— němost/hluchota toho, kdo nevěří
— zaslíbení se uskutečňuje za hranicemi naší víry

4. Texty k prohloubení

Kromě už uvedených citací je prospěšné vrátit se k příběhům o neplodnosti a zaslíbení ve Starém zákoně: Gn 18,1-15; Sd 13,1-25; 1 Sam 1,1-28.

3. „AŤ SE MI STANE PODLE TVÉHO SLOVA“

Lk 1,26-38

26 V šestém měsíci byl anděl Gabriel poslán od Boha
do galilejského města, které se jmenuje Nazaret,
27 k panně zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova
rodu a ta panna se jmenovala Maria.
28 Anděl k ní vešel a řekl: „Buď zdráva, milostiplná! Pán
s tebou!“
29 Když to slyšela, ulekla se a uvažovala, co má ten pozdrav
znamenat.
30 Anděl jí řekl: „Neboj se, Maria, neboť jsi nalezla milost
u Boha.
31 Počneš a porodíš syna a dáš mu jméno Ježíš.
32 Bude veliký a bude nazván Synem Nejvyššího. Pán Bůh
mu dá trůn jeho předka Davida,
33 bude kralovat nad Jakubovým rodem navěky a jeho
království nebude mít konce.“
34 Maria řekla andělovi: „Jak se to stane? Vždyť muže
nepoznávám!“
35 Anděl jí odpověděl: „Duch Svatý sestoupí na tebe a moc
Nejvyššího tě zastíní! Proto také dítě bude nazváno
svaté, Syn Boží.

36 I tvoje příbuzná Alžběta počala ve svém stáří syna a je už v šestém měsíci, ačkoli byla považována za neplodnou.
37 Vždyť u Boha není nic nemožného.“
38 Maria řekla: „Jsem služebnice Páně: ať se mi stane podle tvého slova!“ A anděl od ní odešel.

1. Poselství v kontextu

Ráno, v poledne a večer, třikrát za den, se rozeznívají zvony. Je to „Ave Maria“. Andělské pozdravení rytmicky označuje začátek, střed a konec každého dne. Díky modlitbě „Anděl Páně“ a „Zdrávas Maria“ je úryvek o zvěstování nejznámějším a nejčastěji opakovaným vyprávěním celého Písma svatého. Křesťanský život nosí vtělení Slova ve svém srdci a má v něm svůj začátek a cíl. Zcela soustředěný do tohoto tajemství je ustavičným „dnešním“ aktualizováním onoho „ano“, které přitáhlo Boha do našeho světa.

Maria je obraz každého věřícího jedince i celé církve. To, co se stalo s ní, děje se každému z nás a všem dohromady. Toto „ano“ člověka, které přijímá a rodí Slovo, v němž má všechno počátek, je cílem celého stvoření. Předchozí scéna se odehrávala v chrámě; nyní jsme v „domě“, protože Bůh našel konečně dům, jehož je chrám předobrazem.

K tomuto tajemství lze přistupovat z různých hledisek, podle toho, zda považujeme Marii za vzor věřících, vrchol světa, zbytek Izraele, uskutečnění zaslíbení atd. Nejvhodnější způsob, jak jej číst, je přenést se mávnutím křídel na místo Boží. Je to setkání, po kterém Bůh toužil celou věčnost, okamžik, kvůli kterému začal čas, koruna jeho zamilovaného snu, odměna za jeho práci,

odplata za jeho námahu. Konečně z hlubin jeho stvoření, které se od něj vzdálilo, se zvedá „ano", které má sílu ho přitáhnout. A on přichází, připojuje se a zavazuje se navždy.

Jakou měl Bůh radost, když mohl Marii říci: „Raduj se." Konečně ženich po tolika dramatech nachází nevěstu svého srdce. Konečně ustává jeho utrpení: dostává se mu objetí od té, která ho miluje. Jeho nabídka nachází ruce, které ji přijmou, a široké paže světa uchopí, počnou a sevřou toho, bez něhož člověk není člověkem. Láska je milována: našla dům, kde může bydlet, a tak už dům člověka není opuštěný. Vtělení má „vášnivý" ráz: zjevuje Boží vášeň. Je to začátek svatby mezi ním a lidstvem, počátek lásky, která bude silnější než smrt (Pís 8,6).

Toto vyprávění začíná „vysláním" anděla (= apoštol) a končí andělovým odchodem. Anděl zpřítomňuje Boha slovem, které zvěstuje. Naše víra v jeho slovo přijímá jeho samého a spojuje nás s ním: to je narození Boha na zemi a člověka na nebi. Slovo se v nás stává tělem a už se nás nepustí a anděl může odejít hlásat ho dalším, dokud tajemství naplněné v Marii nedojde naplnění ve všech lidech. Spása každého člověka znamená stát se jako Maria: říci ano na nabídku Boží lásky, ve svém těle umožnit vtělení věčného Slova, zrodit v tomto světě Syna.

Tento úryvek, zařazený na začátku evangelia, poskytuje klíč k jeho četbě: každé vyprávění, které následuje, mi nabízí jako Marii, abych „se radoval", oznamuje mi nějaké „hledisko mého jména" („milostiplná") a jména Božího („Pán-s-tebou") a nabízí mi slovo, které čeká na mé „ano", aby se ve mně mocí Ducha stalo tělem.

2. Četba textu

v. 26 *v šestém měsíci*. V době zaslíbení má naplnění už podobu těhotenství. I když jedno předchází druhé, obojí spolu souvisí a částečně se překrývá. Očekávání a dar žijí pospolu, dokud nebudou plně poznány. Navíc číslo šest připomíná den stvoření člověka. Zvěstování v šestém měsíci naznačuje, že Bůh vchází do dne člověka, stává se jeho současníkem a otvírá mu své věčné „dnes". „Když se naplnil čas, poslal Bůh svého Syna, narozeného ze ženy" (Gal 4,4). Ve vtělení čas dospívá do své plnosti, naplněný věčností, kterou nyní obsahuje.

anděl Gabriel. Síla Božího slova, která dovedla k dokonalosti vzpomínku na zaslíbení v Zachariášovi a Alžbětě, přivádí nyní k naplnění samotné zaslíbení. Nesměřuje do Judska, do místa dědiců zaslíbení, ale do Galileje, do nevěrného kraje: „Galilea pohanů" (Mt 4,15). Zaslíbení přichází za dědicem i do země jeho nevěrnosti.

V Galileji přichází do bezvýznamného městečka Nazareta. Může z Nazareta vzejít něco dobrého (Jan 1,46)? Bůh ví o všem, co se vzdálilo, a má raději to, co je nábožensky opovrženíhodné a lidsky bezvýznamné. Privilegium těch, kdo jsou vzdáleni, a privilegium maličkých jsou součástí tajuplné Boží podstaty, jeho milosrdenství. To platí pro každého člověka, který se od něho vzdálil a je před ním maličký! Až navštívením toho nejvzdálenějšího syna objal otec všechny své děti! Předtím jeho láska nemohla být uspokojena.

v. 27 *k panně*. Předtím se Bůh obrátil na pár starých lidí a úspěšně završil jejich marné snahy mít dítě. Zvěstování Zachariášovi slouží k tomu, aby nám objasnilo, že Bůh a jedině on dává

budoucnost a zachraňuje. Ale nyní se obrací na „pannu", na tu, která se zřekla jakéhokoli neplodného úsilí. A daruje se jí jako její syn, aby ukázal, že budoucnost a spása člověka pochází pouze od něho a že je to on sám. Naplnění překonává všechna očekávání!

Mariino panenství ale klade otázku, jak je tomu s otcovstvím.

Otcovství znamená původ a přirozenost, znamená identitu: kdo je doopravdy ten syn, který byl Marii darován? Otcovství a slovo jsou spolu: otec dává jméno a vyslovuje slovo, které umožňuje, aby syn vyrůstal jako svobodná osoba. Otázka Ježíšova otce se otvírá s přijetím slova (v. 38), je vyhlášena na základě jeho poslušnosti Otci (2,49) a nachází odpověď na konci jeho cesty spravedlivého člověka, který se na kříži odevzdává Otci (23,46).

Mariino panenství především ukazuje, že ten, který se z ní narodí, je čistý dar. Budoucnost, která je v ní darována celému světu, je Boží milost a dar, ano, je to Bůh sám jako milost a dar. Panenství navíc ukazuje podmínku, za které se Bůh může darovat. Schopnost člověka lidsky počnout nepochopitelné není stejná jako schopnost starozákonních neplodných manželů, kde byl darován úspěch lidské činnosti, která dosud byla neúspěšná. Nyní je tou kapacitou panenství, zřeknutí se činnosti. V Marii přece není žádná lidská činnost. Jedná Bůh sám. Na druhé straně nachází jen poslušnost a přijetí, aniž by tu rušila nějaká činnost. Panenství tedy označuje ten nejvyšší postoj, jakého je člověk schopen: pasivitu a úplnou chudobu člověka, který se zříká jakékoli své činnosti, aby přenechal místo činnosti Boží. To je víra. Tato absolutní prázdnota je jediná schopnost, která je schopná pojmout Absolutního. Jenom nicota může úplně pojmout toho, který je všechno. Kvůli tomu je nicotou.

Maria uskutečňuje tajemství víry: přijímá Boha takového, jaký je. Ona je obraz každého člověka a celé církve, ona ve víře

počne neuchopitelného, samého Boha. Maria, panenská matka, je „pevný cíl věčného úradku" právě svým panenstvím, které ji uschopňuje zrodit Boha. To je východiskem pro každého z nás i pro celé lidské dějiny: je to čistá víra, která v nás přitahuje Spasitele. Jako plod dějin „bezmoci" zakoušené až ke zřeknutí se svých schopností boří tato víra omezení každé lidské neschopnosti, aby nás učinila schopnými přijmout Boha.

zasnoubené s mužem jménem Josef z Davidova rodu. Rodokmen, který byl v Izraeli tak důležitý, předává zaslíbení Boží z otce na syna. V jednotlivých generacích žijí otcové v očekávání synů a synové z očekávání otců. Domu Davida, který vystavěl Hospodinu dům – jímž je pak Maria –, zaslíbil Hospodin dům definitivní, v kterém bude bydlet. Ale není to člověk, kdo staví příbytek Bohu, ale Bůh sám se stává domem pro toho, který mu daruje dům (srov. 2 Sam 7). Je tu vztah mezi synem a domem, mezi domem a rodem. Jméno snoubence je „Josef", což znamená „ať Bůh přidá". Skrze Marii mu Bůh přidá sebe sama jako syna. A jméno snoubenky „Maria" znamená „výše, vrcholek, vznešenost". Pro svou poníženost a propastnou pokoru bude matkou Syna Nejvyššího, ve kterém každý člověk najde svůj domov.

v. 28 *Raduj se* (tak podle řeckého originálu).[1] Je to jediný Boží pozdrav, který začíná tímto slovem. Obvykle v Bibli najdeme „neboj se". Strach jeho navštívení předchází, radost je vůně,

1 V řeckém textu zdraví anděl Marii *chaire*, což doslova znamená „raduj se". Protože se tohoto slova užívalo jako běžného pozdravu, mají mnozí překladatelé zato, že je správnější přeložit ho například „buď zdráva" (takto též liturgický překlad; srov. „Ave" v Jeronýmově Vulgátě). Dnes někteří exegeté dávají přednost doslovnému překladu, protože v něm vidí odkaz na Zach 9,9: „Zajásej, siónská dcero,…".

kterou nechává za sebou. Andělovo pozdravení odpovídá zaslíbení Sof 3,14-17. Vesel se, protože nastal slíbený čas, raduj se tak, jak se raduje Bůh, sdílej jeho radost. Je to výkřik ženichovy radosti, jako když Adam spatřil Evu. Konečně se naplňuje touha jeho srdce: spojit se s tím, po kterém od věků toužil a současně před ním utíkal, a on po něm konečně touží a přichází, aby se s ním setkal. Boží radost je plná, protože se může konečně radovat ze svých tvorů (Žl 104,31). A Maria může říct nejen: „Má radost je v Pánu" (Žl 104,34), ale dokonce: „Má radost je Pán." Její prázdnota byla naplněna, nepřítomnost se stala přítomností. „Raduj se" je, stručně řečeno, cíl celého zjevení: to, co tu Bůh člověku nabízí, je dar jeho radosti, což je on sám.

milostiplná. Maria je nazvána „milostiplnou", nebo lépe „omilostněnou". Smysl tohoto slova není morální, ale ontologický, jeho protikladem je „neblahá, nešťastná". Ona už není nešťastná, protože Bůh jí prokázal milost záchrany z prázdnoty, když jí dal jako milostivý dar sebe sama. „Milostiplná" je jakoby její jméno. Ano, mé skutečné jméno je láska, kterou mě Bůh miluje. Toto objevit znamená nalézt pravdu o sobě, a to je důvod nekonečné radosti, to je věčný život. Každý úryvek evangelia mi dává a říká část mého jména skrze darování Ježíše, kterého mi to slovo nabízí.

Pán s tebou, říká jí anděl (srov. Sd 6,12). Hospodinovo jméno, v kterém má původ jméno mé, je vyjádřeno připojeným doplňkem: „je-s-tebou", říká mi anděl. Bůh je součástí mě, mého každodenního dění, aby mi mohl dnes darovat své i mé jméno.

Člověk toužil odedávna být s Bohem. Z této touhy se rodí každé náboženství. Ale Bůh přebývá na nepřístupném místě.

S člověkem může tedy přebývat v podobě lidské neuskutečnitelné „touhy" – jako jeho „hvězda", kterou nezbytně postrádá. Ale nyní ten, který je nekonečně daleko, se stal blízkým, věčný vstupuje do času, nejvyšší se sklonil, nesmírný se omezil a stal se maličkým, aby mohl být objat a počat. A protože člověk nemůže být s Bohem, rozhodl se Bůh, že bude s člověkem. Radostí Boha, který je láska, je totiž být s tou, kterou miluje.

v. 29 *ulekla se* atd. Maria po andělových slovech zůstane v „úleku" a ptá se, co ten pozdrav má znamenat. Na jejím úleku má účast také čtenář. Je pozván, aby se ptal, co znamenají slova: „Raduj se! Pán je s tebou!" Jakým způsobem Pán je se mnou, jak mě omilostnil a dal mi jako milostivý dar sebe sama, abych se tak mohla radovat? To bude anděl Gabriel, mocné Boží slovo, vysvětlovat v následujících verších.

v. 30 *Neboj se* atd. Těmi slovy anděl připravuje zjevení velikého tajemství. To, co Mojžíš mohl vidět jen za svými zády, třebaže po tom toužil (Ex 33,18nn) – Bůh je Bůh a jenom on je Bůh! –, to zde Bůh dává člověku jako svého syna, své vlastní bytí a plnou budoucnost. Neslýchaná Mojžíšova touha je tu vyslyšena nemožným způsobem, který přesahuje všechny možné touhy. Maria nalezla u Boha milost mnohem větší, než o jakou se Mojžíš neodvážil ani prosit; nalezla takovou milost, že je naplněna veškerou Boží milostí.

v. 31 *počneš* atd. Boha, kterého nebylo možno dosáhnout ani uvidět, dokonce ani na něj pomyslet nebo si ho představit, ty nyní počneš a pojmeš do svého lůna, porodíš ho a dáš mu jméno. To je ta milost, kterou Bůh daruje Mariinu panenství:

počnout nepochopitelného, porodit toho, skrze kterého bylo všechno stvořeno, dát jméno Jménu, tomu, který je nepojmenovatelný.

To Jméno je „Ježíš“: Boží milost a spása, Bůh, který je pro nás milost a spása!

v. 32 *Bude veliký.* Nejen před Bohem, jako Křtitel (1,15), ale také před lidmi. Vždyť bude „Syn Nejvyššího“, sama velikost Boha, který se sklání k člověku.

v. 33 *bude kralovat* atd. V něm rozkvétá mrtvý strom minulých dob, naplňuje se prázdný čas čekání a nastává budoucnost zaslíbená Davidovi.

v. 34 *Jak se to stane?* Maria se na rozdíl od nevěřícího Zachariáše neptá, jak je to možné, ale jak se to stane. Ví, že Bůh koná v lidských dějinách nemožné věci, a tak chce jen pochopit „jak“, aby se jeho činnosti přizpůsobila a připravila se na ni.

vždyť muže nepoznávám. Kdyby ho poznala, pak to, co by se z ní narodilo, by nebylo z Boha, ale z člověka. Mariina poznámka o jejím panenství slouží jako úvod pro následující rozhovor, který objasňuje, jak dojde k tomu Božímu nemožnému zásahu.

v. 35 *Duch Svatý na tebe sestoupí.* Bůh působí nemožné tak, že dává člověku svého Ducha. Nový princip života a činnosti v Marii už nepochází od onoho starého člověka – vždyť Maria se zřekla jakékoli činnosti! –, ale z Boha. Duch, který se vznášel nad počátečním chaosem, přikrýval horu a schránku, kde bylo dáno a uchováváno Slovo, nyní začíná působit novým a definitivním

způsobem. Na počátku stvořil Bůh svět, který je od něj odlišný, a stvořil si místo, kde si zbuduje dům; darem zákona si vytvořil pro sebe lid a zbudoval si dům, ve kterém bydlel; a nyní přivádí svůj plán k naplnění: vstupuje do tohoto domu, aby v něm bydlel trvale. A tak člověk stvořený k jeho obrazu a podobě konečně nachází sebe sama a v pokojíku, v kterém byl zplozen; tam, kde ho počala jeho matka (Pís 8,2.5), se znovu spojuje s vytouženou tváří (Pís 1,2). Ano, ten, který se narodí z panenského lůna, bude „svatý" a „Syn Boží", sám Bůh. Ten Duch, který „vyseděl" noc stvoření, který byl na Sinaji přítomný jako stín a nad stanem setkávání a potom v chrámě jako oblak, nyní zahalí také Marii, skutečnou archu smlouvy, nový chrám, který je naplněný Božím světlem.

moc Nejvyššího tě zastíní. Bůh se stává oblakem, aby se mohl ukázat našim očím: jeho přítomnost je pro naši mysl tajemná. Jen víra ví, že v té temnotě je světlo, které je tak tmavé proto, že je příliš jasné. Je to světlo Boha, který přichází přebývat v nás. Musí se zakrývat, aby se mohl odhalit: nikdo nemůže uvidět světlo, pokud se mu do cesty nepostaví nějaký předmět! On se zatemňuje, aby se přizpůsobil našim očím, které se ve víře otvírají, aby mohly spatřit jeho odlesk.

v. 36 *tvoje příbuzná Alžběta* atd. Marii je jako každému věřícímu dáno znamení, aby pochopila Boží jednání: celé dějiny Izraele jsou nyní shrnuty do Alžbětiny události. Jen tam, v zaslíbení, které jí bylo dáno, je možné pochopit Boží jednání, a nikoli na základě nějakých lidských premis.

v. 37 *vždyť u Boha není nic nemožného* (Gn 18,14; Jer 32,27). V posvátných dějinách vidíme, že Bůh nás nechává vykonat to,

co je nám možné, a z toho, co je nemožné, činí svou každodenní práci ve prospěch člověka.

v. 38 *Jsem služebnice Páně.* Skrze „připomínku" té dějinné zkušenosti s Boží činností v životě patriarchů a proroků je Maria připravena uvěřit Slovu. A tak může říct: „Jsem služebnice." Maria se nazývá služebnicí, protože je ochotna k úplné poslušnosti, nechává úplně prostor slovu, nechává ho v sobě žít a růst, až zcela naplní její život. V tomto Mariině služebném „hle" je „hle" Boha, skutečného služebníka, sloužícího člověku. Konečně jeho ochotná pohotovost nachází odpověď, jeho srdce nachází úplné „ano". „Ano" služebnice přijímá věčné „ano" Boha k člověku.

Na lásku hledajícího Boha Adam v neposlušnosti a na útěku odpověděl: „Skryl jsem se" (Gn 3,10). A teď v Marii celé lidstvo odpovídá „Hle, tu jsem" tomu, který od věků stále říkal „jsem tu, jsem tu" těm, kdo ho nehledali (srov. Iz 65,1). Bůh jásá nezadržitelnou radostí. Lásce, která byla odedávna odmítána, se nyní dostává přijetí. Láska, odedávna nemilovaná, nyní ví, že je milována. Po dlouhá tisíciletí, celou věčnost, čekal Bůh na tento okamžik, kdy mu jeho tvor prokáže tu milost, že řekne „Hle, tu jsem", aby ho mohl naplnit sám sebou.

Bůh je „advent, přicházení": ze své potřeby přichází k člověku, protože je milující láska. Člověk je „očekávání": ze své potřeby tíhne k Bohu, protože je ztělesněnou potřebou být milován. A proto když k němu člověk obrátí svou pozornost a řekne „Hle, tu jsem", Bůh nemůže nepřijít. Tak se s ním spojí v jediném těle: to je ten dnešek spásy.

Svým „ano" přijímám každé slovo, které jsem uslyšel: kousíček dějin Slova, které se usídlilo mezi námi, se stává tělem mého těla.

a anděl od ní odešel. A kde je nyní? Je tady u mě, aby mi nabídl totéž a čeká mou odpověď.

Jako toto vyprávění začalo u Marie a došlo až k nám, tak nyní vychází od nás, aby se stalo tělem ve všech našich bratřích až na konec země. To je poslání církve (Sk 1,8).

3. Od textu k modlitbě

a. Vstupuji do modlitby jako obvykle.
b. Soustředím se tím, že si představuji Mariin nazaretský domek.
c. Prosím o to, co chci: vážit si toho, že slovo řečené Marii patří také mně, a radovat se z té Boží milosti.
d. Body k rozjímání:
   — zaslíbení a naplnění
   — Mariino panenství
   — raduj se
   — milostiplná, Pán s tebou
   — počneš
   — Duch svatý sestoupí na tebe
   — jsem služebnice Páně
   — ať se mi stane podle tvého slova

4. Texty k prohloubení

Sof 3,14-17; 2 Sam 7.

4. „BLAHOSLAVENÁ, KTERÁ JSI UVĚŘILA“

Lk 1,39-45

39 V těch dnech se Maria vydala na cestu a spěchala
do jednoho judského města v horách.
40 Vešla do Zachariášova domu a pozdravila Alžbětu.
41 Jakmile Alžběta uslyšela Mariin pozdrav, dítě se radostně
pohnulo v jejím lůně. Alžběta byla naplněna Duchem
Svatým
42 a zvolala mocným hlasem: „Požehnaná tys mezi ženami
a požehnaný plod života tvého!
43 Jak jsem si zasloužila, že matka mého Pána přišla
ke mně?
44 Vždyť jakmile zazněl tvůj pozdrav v mých uších, dítě se
živě a radostně pohnulo v mém lůně!
45 Blahoslavená, která jsi uvěřila, že se splní to, co ti bylo
řečeno od Pána!“

1. Poselství v kontextu

Prostřednictvím Marie, která v sobě ztělesnila poslušnost vůči Slovu, Bůh navštěvuje svůj lid a jeho lid ho poznává. Tím se završuje jeho plán, končí jeho namáhavé úsilí (srov. 19,44;

13,34), naplňují se dějiny spásy (srov. Řím 11,25-36): Izrael se setkává s církví, Boží lid se svým Mesiášem.

Tajemství navštívení anticipuje tuto eschatologickou událost, ve které Bůh projeví milosrdenství ke všem, kteří byli uzavřeni v neposlušnosti (Řím 11,32). Je to konečná radost ze setkání, kterému bránilo tolik překážek a ke kterému současně směřovalo mnoho tužeb, setkání snoubence a snoubenky, o kterém mluví Píseň písní. Pánovo navštívení dává smysl dějinám každého jednotlivce i celého světa. Kdo ho ale dokáže rozpoznat?

Alžběta je těhotná dvoutisíciletým očekáváním, Maria v sobě nosí očekávaného Věčného. V jejich setkání se objímá Starý zákon s Novým, zaslíbení s naplněním. Dvě ženy se zdraví. V jejich vzájemném přijetí lze poznat toho, který sám je Přijetím. K tomuto setkání dochází z iniciativy té, které je blahoslavená, protože uvěřila, že se splní Pánovo slovo: Maria putuje k Alžbětě, k znamení, které jí dal ten, u kterého „nic není nemožné" (1,36n). Nový zákon si váží Starého zákona jako daru, který předem obsahuje zaslíbení toho, co je nemožné. Jenom díky této návštěvě a častému styku se Starým zákonem chápe Nový zákon onu skutečnost, která se v něm naplňuje. Proto Lukáš svého čtenáře pohanského původu pečlivě uvádí do izraelských dějin, jejichž souhrn podává ve svých prvních kapitolách. Bez starozákonních zaslíbení je nemožné „poznat" Boží dar, který nás přišel navštívit. Ukázat na něj je schopen jenom Jan Křtitel.

Zákon a zaslíbení jsou jako ruce, které Bůh stvořil skrze Izraele, aby je pak celé lidstvo mohlo k němu vztáhnout a přijmout ho. Dar, který by nenašel ruce schopné ho přijmout a udržet, spadne na zem a ztratí se. Maria při návštěvě Alžběty poznává pravdu o tom, co se v ní děje; a když se církev obrací na Starý zákon a dotazuje se ho, může pochopit, koho počala. A v Marii

a v církvi vidí Izrael Pána, který ho navštívil. Toto poznání je veliké tajemství: vyznačuje přechod od zaslíbení k naplnění, dar plného poznání Pána.

2. Četba textu

v. 39 *V těch dnech se Maria vydala na cestu a spěchala do jednoho judského města v horách.* Maria jde k Alžbětě na návštěvu „ve spěchu". Určitě ne z úzkosti nebo nejistoty, ale v radosti a naléhavosti. Nevede ji zvědavost nebo snaha si věci přešetřit; věří tomu, co jí o její příbuzné bylo řečeno. Rozlet jí dává přátelství k ní. Zachariášovi, který žádá znamení ve své nevíře, Bůh znamení nedá, nebo jen v tom, že oněměl a ztratil schopnost se vyjádřit. Ale Marii, která věří, bude dáno skutečné znamení v Alžbětině uznání. Jestliže člověk nevěří, nemůže přijmout Boží dar, i kdyby byl spojen s jakýmkoli znamením.

Jako Maria putuje do judských hor, tak Lukášův čtenář s radostí a naléhavostí navštěvuje hory Boží dobrotivosti a často pročítá Starý zákon, který mu dává pochopit přijatý dar. Při tomto setkání si v záchvěvu radosti všimne, že je tu přítomné slovo, které se ještě nenarodilo, spatří očekávání toho, na co se ani neodvážil čekat, Božího zaslíbení, které nelze vyvodit z žádné lidské premisy, něčeho nemožného, čeho je ale člověku velmi zapotřebí. Pokaždé, když křesťan čte Starý zákon, zakusí radostný jásot: vzájemně se tu poznají a potkají touha a vytoužený, milující a milovaný. Pokud se neobrátíme na Starý zákon, nikdo nám nebude moci říct o tom, co nám Bůh daroval v Ježíši. Domníváme se, že dar, který dává Bůh, není možný, a tak po něm netoužíme, a už vůbec ho nemilujeme.

K čemu je vytoužená věc, když po ní nikdo netouží, k čemu je milující osoba, když ji nikdo nemiluje? To je tragédie Boha na této zemi – ukřižovaná vášeň lásky, která není milována, a touhy, po které nikdo netouží. Ale je to také tragédie člověka, který v sobě nutně nosí touhu a lásku bez předmětu, prázdnotu, která nemůže otěhotnět.

Všimněme si, že Alžběta a Maria jsou příbuzné a stejně tak i ti, které tyto ženy nosí ve svém lůně. Člověk a Bůh, očekávání a očekávaný jsou ze stejného masa! Izraelské dějiny nám dosvědčují toto blízké příbuzenství, které se završí na kříži.

v. 40 *vešla do Zachariášova domu a pozdravila Alžbětu*. Hebrejský pozdrav je *šálóm* – pokoj! Maria přeje, slibuje a přináší do tohoto domu pokoj, znamení Pánova navštívení. Ten, kdo je přijímán jako návštěva, kromě pozdravu ještě „dobrořečí" tomu, kdo ho přijímá. „Mluví dobře" o tom, kdo mu svým přijetím „dává dobro", když s ním přebývá pod jednou střechou a dělí se s ním o chléb. V Izraeli je host posvátný a pohostinnost je požehnání. Umožňuje totiž proudění přijatého dobra s vědomím, že vytéká z nevyčerpatelného pramene. Darováním daru, který sám dostal, se obdarovaný darující začleňuje do životodárného Božího koloběhu. Nepohostinnost je prokletí: někoho nepřijmout znamená popřít toho, kdo je původcem vší pohostinnosti; tím se člověk vylučuje ze života.

Maria svou vírou v Slovo v sobě nosí blahoslavenství toho daru, kterým je sám Bůh. Alžběta se zachvěje: poznává, že se v ní uskutečňují všechna zaslíbení. Konec čekání a přípravám. Začíná radost a zaznívá křik, že přichází ženich. Právě v Novém zákoně, to znamená v Marii, se Izrael zachvěje, jásá a nachází se v něm.

Na druhé straně je Maria – jak už jsme řekli – také znamením Nového zákona, který se nutně odvolává na Zákon starý, aby pochopila dar, který nosí ve svém lůně. Proto můžeme říct, že Starý zákon je v Kristu věčný. Podstata slíbeného daru je vždycky ve slibu toho, kdo ho daroval. Zaslíbení nějakého daru se uskutečňuje ne v jeho držení, ale v jeho požívání. Zaslíbení země se nikdy nezmění ve vlastnění země, ale v zemi zaslíbení – s hrozbou, že z ní mohou být vyhnáni.

Jestliže můžeme říct, že Starý zákon je zjevný v Novém, můžeme také říct, že Nový zákon je skrytý ve Starém. Proto je třeba si číst v obou z nich, abychom je poznali: jako Boží činnost v Alžbětě zůstává všem skrytá a zjevuje se jen při setkání s Marií, tak Boží činnost v Marii zůstává všem skrytá a zjevuje se jen při setkání s Alžbětou.

v. 41 *dítě se radostně pohnulo*. V Mariině přítomnosti se pohne Alžbětino lůno. Obě děti se poznají vzájemně dřív než jejich matky, které se ostatně znaly velmi dobře! To je vzájemné niterné poznání mezi zaslíbením a naplněním, kterého si jejich nositelé všimnou až později. Bůh, který je činný tak, že slibuje a své sliby plní, námi pohne až do samé hloubky. Podle toho poznáme jeho činnost. Ale to není nějaké „subjektivní" pohnutí: to je Jan, syn slíbený neplodnému Izraeli! Toto setkání je cílem celých dějin Boha a člověka.

Nejprve se uskutečňuje v objektivním jásání lůna a potom je oslavováno srdcem a ústy obou žen.

Toto vyprávění anticipuje letnice: je to tentýž Duch, který tam naplní apoštoly a který zde naplňuje Alžbětu. Setkání s Pánem je nakonec vždycky toto darování Ducha, kterého lze poznat po ovoci.

v. 42 *Požehnaná tys mezi ženami a požehnaný plod* atd. Kvůli tomu velikému daru Alžběta hlasitě vykřičí svou nezadržitelnou radost, kterou vyjádří dvojím blahoslavenstvím. Nejprve dobrořečí Marii, ženě předobrazené v Jael a Juditě (srov. Sd 5,24nn; Jdt 13,18), které zničily a přemohly starého nepřítele. A potom dobrořečí plodu jejího lůna, který je kořenem všeho požehnání. Maria je archa smlouvy. Ona nosí plod Evina pokolení, který rozdrtí hadovu hlavu (Gn 3,15). V něm se celému tvorstvu vrací požehnání a život, protože je poražen ten, který ho uvrhl do prokletí.

v. 43 *Jak jsem si zasloužila* atd. K dobrořečení za přijatý dar se připojuje úžas: jak to, že se mně dostává takové milosti? Pánovo navštívení, pokud je skutečné, ukazuje naši nehodnost. Namísto pýchy vede k pokoře. Pravda Boha, Nejvyššího, osvětluje naši ponížen ost. Ale toto zjištění nás neskličuje, ale naopak uspokojuje a připravuje nás k přijetí toho daru: dává zazářit jeho nezaslouženosti a ukazuje jeho vznešenost právě z hloubky nezaslouženosti. Co si člověk zasloužil, není dar! Boha si nelze zasloužit, protože je láska. Chceme-li mluvit o nějaké míře lásky, pak je dána tím, že milovaná osoba není lásky hodna. Poznání a lásku Boha vždycky doprovází pokora a radost. To je jeho navštívenka.

v. 44 *dítě se živě a radostně pohnulo v mém lůně*. O pohnutí, podle kterého Alžběta poznává, koho má před sebou, se vypráví dvakrát: nejprve o skutečnosti samé (v. 41) a potom o jejím poznání. Nestačí, aby Pán přišel. Je třeba, aby ho navštívený poznal.

Pán nás navštěvuje stále. Ve své šílené lásce nám stále přichází vstříc, i když to nezpozorujeme, a tudíž mu neprokazujeme lásku! On nás navštěvuje v lůně hlubin naší osobnosti, v té oblasti, kterou si vyhradil pro sebe. Je nezbytné, abychom si

všímali, co se tam odehrává. Do tohoto místa, kde jsme sami sebou a kde Bůh je v nás víc než my sami v sobě, nepřítel nemůže vejít. Toto místo je naše okno otevřené k němu, náš původ, pramen, z kterého vytéká náš životní proud! Ale i když sem nepřítel nemůže, dělá všechno pro to, aby mě zadržel venku, abych zůstal vně sebe, bez vědomí Pána a v netečnosti vůči němu. Do svého skutečného já vstupuji skrze ustavičné „připomínání si" Pána, když pozorně naslouchám svému srdci, jeho radostem a jeho projevům odporu. Tak si uvědomuji Pánovu přítomnost a radostí propukám v chválu a dobrořečení. Proto otcové říkali, že největším hříchem je zapomnětlivost.

v. 45 *Blahoslavená, která jsi uvěřila* atd. A nakonec Alžběta nazývá Marii blahoslavenou proto, že uvěřila v naplnění Pánova slova. To je první blahoslavenství, protože je základní: víra v zaslíbení, která Pánu umožňuje, aby „dnes" žil ve věřícím, který ho poslouchá. V Janově evangeliu je to také blahoslavenství poslední; pronáší ho vzkříšený Pán: „Blahoslavení, kdo neviděli, a uvěřili" (Jan 20,29). Kdyby Maria, která neviděla, nebyla uvěřila, nebyl by tu ten, kterého apoštolové viděli, a tak mohli uvěřit. Její víra bez předchozího vidění činí viditelným to, čemu uvěřila. Pro dynamizmus víry je typické to, že slyšení předchází vidění. V opačném případě i když člověk uvidí vstávat mrtvého, neuvěří (16,29-31). Slovo je třeba přijímat takové, jaké skutečně je, totiž „slovo Boží, které působí ve vás, kdo věříte" (1 Sol 2,13). Satan nebrání ničemu víc než tomuto přijetí Slova (srov. 8,12). A právě skrze tuto víru se zrodil Spasitel.

Jiná žena pak řekla Ježíši o Marii: „Blahoslavený život, který tě nosil, a prsy, které tě kojily." Ale Ježíš jí odpověděl: „Spíše jsou blahoslavení ti, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho" (11,27n).

Jestliže Mariino mateřství je příčinou jejího blahoslavenství, pak víra je příčinou jejího mateřství. V jednom východním hymnu se Maria nazývá „Celá-ucho": dříve než její mateřství bylo v lůně, bylo v jejím sluchu, který přijímá s vírou Slovo.

Na její blaženosti matky Boží má podíl každý věřící, který slyší a uskutečňuje Slovo (8,21; 11,27n).

Tato víra je počátkem poznání každého Pánova navštívení, které jinak člověk přejde bez povšimnutí.

3. Od textu k modlitbě

a. Vstupuji do modlitby jako obvykle.
b. Soustředím se tím, že si představuji Marii, která putuje do judských hor a vchází do Alžbětina domu.
c. Prosím o to, co chci: poznat Pánovo navštívení.
d. Body k rozjímání:
   — Alžběta a Maria
   — církev a Izrael
   — naplnění a zaslíbení
   — Nový a Starý zákon
   — radost z poznání Pánova navštívení
   — požehnaná tys mezi ženami
   — požehnaný plod
   — blahoslavená, která jsi uvěřila

4. Texty k prohloubení

Sd 5,24nn; Jdt 13,18.

5. VELEBÍ MÁ DUŠE HOSPODINA

Lk 1,46-56

46 Maria řekla: „Velebí má duše Hospodina
47 a můj duch jásá v Bohu, mém spasiteli,
48 neboť shlédl na svou nepatrnou služebnici. Od této chvíle mě budou blahoslavit všechna pokolení,
49 že mi učinil veliké věci ten, který je mocný. Jeho jméno je svaté
50 a jeho milosrdenství (trvá) od pokolení do pokolení k těm, kdo se ho bojí.
51 Mocně zasáhl svým ramenem, rozptýlil ty, kdo v srdci smýšlejí pyšně.
52 Mocné sesadil z trůnu a ponížené povýšil,
53 hladové nasytil dobrými věcmi a bohaté propustil s prázdnou.
54 Ujal se svého služebníka Izraele, pamatoval na své milosrdenství,
55 jak slíbil našim předkům, Abrahámovi a jeho potomkům navěky.“
56 Maria zůstala u Alžběty asi tři měsíce a pak se vrátila domů.

1. Poselství v kontextu

Magnificat, kterým církev každý den zakončuje nešpory, je píseň těch, kdo „dnes" zakusili spásu. Je to zpěv chvály, podobný písni Anny (1 Sam 2), která vidí uskutečnění zaslíbení. Vyjadřuje blaženost těch, kdo na sobě zakusili, jak Bůh zasáhl v jejich prospěch. Tryská ze srdce té, která přijala svého Pána. Je to chvalozpěv osobní a současně univerzální a kosmický. Maria propůjčuje svá ústa siónské dceři, celému lidstvu a všemu stvoření, které vidí, jak se na něm naplňuje Boží zaslíbení víc, než je vůbec možno pomyslet (Žl 138,2). Je to nová píseň, která tryská z nového člověka. Boží činnost vrcholí ve zpěvu člověka. Zpívá totiž ten, kdo miluje, a láska spočine v pokoji jen tehdy, když je milována. Na konci celých dějin bude radostný zpěv, který nikdy neskončí.

Tento zpěv anticipovaný Marií je zralý plod naslouchání ve víře, ve kterém se úplně odhaluje smysl stvoření a dějin.

Magnificat je souhrn dějin spásy, který popisuje Boží jednání – jako pravý opak jednání lidského – prostřednictvím mozaiky biblických citací a narážek. V první části Maria děkuje za to, co Bůh vykonal v ní (vv. 46-50). Druhá část rozšiřuje na všechny lidi to, co Bůh vykonal pro ni, a to v sedmi krocích (vv. 51-56).

Mariin zpěv, ke kterému dala příležitost Alžbětina chvála Mariiny blaženosti, má stejnou melodii jako blahoslavenství (6,20-26).

2. Četba textu

v. 46 *Velebí má duše Hospodina*. Když Maria od své příbuzné uslyší o svém obdarování, ocitá se v úplné samotě před

samotným dárcem, kterého přijala jako dar. A pro něj zpívá, aniž dala Alžbětě předem nějakou odpověď. Důvodem jejího nového zpěvu je nový pohled, neboli nové srdce. Pohled starého Adama učinil Boha titěrným, protože ho viděl jako omezeného, závistivého a zlého (Gn 3,1nn). Sářin pohled se Bohu vysmíval jako neschopnému způsobit zázrak života (Gn 18,10-15). V pohledu Izraele měl Bůh „zkrácené" rameno, neschopné někoho zachránit (Nm 11,23). Ale Mariin pohled Boha „činí velikým" (*magnificare* = „činit velikým") a vzhlíží k němu jako k velikému milovníku, štědrému dárci všeho dobra, schopnému darovat život, mocnému svým ramenem, vítězi nad vším zlem. Člověk si prakticky z Boha vytvořil modlu k svému obrazu a ke své podobě, stále víc si ho rozdroboval, a tím si rozdroboval sebe – až do úplné nicoty. Ale Maria dává Bohu velikost jeho jména. Uznává Boha jako Boha a objevuje, že je jím zcela naplněná. Každý ho přijímá v té míře, v jaké ho „velebí", a velebí ho v té míře, v jaké dává místo jeho velikosti a sám se přitom snižuje.

Maria tedy Boha velebí ne proto, že je domýšlivý a že touží po tom, aby ho druzí uznávali v jeho nárocích, ale protože v přijetí jeho velikosti nacházíme pravdu o sobě.

Kdyby Maria místo Boží chvály vyvyšovala sebe, stala by se okamžitě jako Lucifer, jako každý, kdo si neprávem přisvojuje dar, který mu byl dán.

Největším darem, který nám Bůh dává, první ze všech, je, že uznáváme jeho velikost a že tato velikost je tu pro nás. To v nás vyvolává pokornou velkodušnost, která nás přivádí k ochotě přijmout ho.

v. 47 *a můj duch jásá* atd. Vyvyšování Boha má za následek jásot. Maria nemá zalíbení v sobě ani v přijatém daru nebo

ve spáse, ale v dárci a spasiteli; v něm jásá a tančí. Tato radost z Boží milosti je nejvyšším údělem člověka. Všechny dary, které nám Bůh štědře dává, směřují k tomu, aby nám daly podíl na potěšení jeho srdce: jsou to prostá znamení jeho lásky, klenoty, kterými milující obdarovává svou milovanou, aby se radovala z něj.

v. 48 *neboť shlédl na svou nepatrnou služebnici* atd. Zde se uvádí důvod toho daru. Boží pohled nepřivábila ani Mariina zbožnost nebo dobrota, ani její lidská nebo náboženská vznešenost. Bůh je Nejvyšší a může hledět jen dolů: a jako prokazuje milost pokorným, tak se staví na odpor těm, kdo se vyvyšují (1 Petr 5,5).

Důvodem toho daru je tedy pokora (v latině *humilitas*, slovo odvozené od *humus* = země; stejný kořen má i *homo* = člověk!), její svou podstatou zemské bytí, maličkost, „ubohost". Maria je jakoby nic, a jen taková je s to přijmout všechno. Láska a dar jsou natolik ryzí, nakolik jsou nezasloužené. Bůh, který je láska a dar, může být přijat jen tím, kdo si uvědomuje, že si ho nezaslouží. Maria je první lidská bytost, která si přiznává svou maličkost a úplný a absolutní odstup od Boha. Proto se jí Bůh může darovat plně a absolutně. Mariinou základní zásluhou je její vědomí, že si ji nezasluhuje. V ní je překonána veškerá náboženská úzkost a touha po dokonalosti; v ní je dokonalý pokoj, protože poznává pravdu o sobě – svou nekonečnou nicotnost. A přitom si nezoufá, protože ta nicotnost a jen ona může pojmout nekonečnou Boží pravdu.

Církev právem prohlašuje, že Maria byla uchráněna dědičné viny; ona je svobodná od té prastaré lži, která je v člověku na překážku té důvěrné pokoře, kterou by měl mít každý tvor (srov. Žl 131).

Maria se nazývá „služebnicí“ a „pokornou“. Její pokora není ona „nádherná ctnost“, s kterou se člověk umí ponižovat, třeba aby nepadl nebo aby ho druzí nevyvyšovali. Ona to vlastně ani není ctnost: je to podstatná pravda o člověku, který je humus, pokorný, země.

mě budou blahoslavit všechna pokolení atd. Všichni lidé se s ní radují ne pro její poníženost, ale protože na její nízkost shlédl Bůh. V její nemilovatelnosti zjevil svou lásku. Pravý důvod, proč Maria velebí Pána a v něm jásá, je ten, že na ní spočinul jeho pohled. Od nynějška se v ní budou radovat všechna pokolení: v ní se ukázalo, že ona lidská nicota je propast schopná počnout Boha, dar všech darů.

v. 49 *že mi učinil veliké věci* atd. Poté, co na ni Bůh shlédl, vykonal v té maličkosti „pro ni“ veliké věci – Boží pohled je činný! Ano, vykonal vůbec tu největší věc, kterou může udělat ten, kdo je všemohoucí v lásce: dát sebe sama. Bůh má jméno „Mocný“, „ten, který může“. A co může ten, který může? Může to, co je nemožné, protože jemu není nemožné nic (v. 37), ani to, co je doopravdy nemožné: dát sebe sama, nekonečné všechno, tomu, kdo je omezeným a konečným tvorem.

Kvůli tomuto jeho dílu je „svaté jeho jméno“: jeho svatost, jeho absolutní jinakost, se zjevuje na zemi. Jeho jméno je nyní „posvěceno jako v nebi, tak i na zemi“, náležitě uznáváno a oslavováno od lidí. Bůh posvěcuje své jméno na zemi tím, že shlíží dolů, zjevuje a daruje se chudákovi. Tak se uskutečňuje první prosba, kterou nás ve své modlitbě Ježíš naučil.

v. 50 *a jeho milosrdenství* atd. Maria shrnuje do jediného slova všechny přívlastky toho, kterého už označila jako Pána, Boha, Spasitele, Mocného, Svatého. Jméno, pod kterým bude znám a jak ho budou zakoušet všechna pokolení – jeho jméno navěky, protože mu patří už od věků – je „milosrdenství". Milosrdenství je překlad hebrejských slov *chesed* a *rachamím*, soucit a nitrnost. Boží podstata je láska, která nás nemůže nemilovat, protože jsme jeho děti. A nemůže nás nemilovat v naší bídě, protože ta soucit jeho mateřského lůna ještě víc živí. To je jeho svatost, jeho jinakost (srov. 6,36 s Lv 19,2), kterou plně zjevil nové Evě. Tím uzdraví zlý pohled první Evy, která Boha považovala za žárlivce a sobce. A to na sobě zakusí všichni, kdo se „bojí" Boha, kteří Boha považují skutečně za Boha a kteří s ním jako takovým počítají ve svém konkrétním životě.

v. 51-54 *mocně zasáhl* atd. Maria popisuje biblické dějiny spásy za pomoci sedmi Božích činností, které napravují scestné sklony člověka. Popisuje je slovesy v minulém čase, protože v tom, co se událo s ní, se už naplnila zaslíbení daná Izraeli. Je to píseň o tom, jak Bůh jednal a bude jednat navždy.

Jeho milosrdenství není neplodné: jeho milosrdenství je činnost prorážející omezení, která člověk sám není schopen překonat.

První veliká věc, kterou Bůh dělá, že dává lidem pocítit své „rameno". Vztahuje ho jako při exodu (srov. Dt 5,15) a zachraňuje toho, který upadl do záhuby. Jen on je Bůh, silný a vítězící nad každým zlem. Poznat jeho rameno znamená být osvobozen od toho hlubokého zla, které nutí člověka věřit, že zlo je silnější než dobro, že zlo je „mocné", že je božské. Tehdy jako by si člověk myslel, že Bůh je zlo. V tom spočívá podstata